

**LIETUVOS RESPUBLIKOS TRANSPORTO PRIEMONIŲ VALDYTOJŲ CIVILINĖS
ATSAKOMYBĖS PRIVALOMOJO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-378 PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo Nr. IX-378 pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Projektas) parengtas įgyvendinant 2021 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2021/2118 dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/103/EB (toliau – Direktyva), taip pat siekiant sumažinti praktikoje išylančius ginčus dėl dabar galiojančio Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) nuostatų taikymo ir užtikrinti sklandesnį transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo (toliau – draudimas) reikalavimo įgyvendinimą, siekiant pritaikyti TPVCAPDĮ nuostatas prie įvykusių technologinių pokyčių ir suderinti galiojantį TPVCAPDĮ su kitais teisės aktais, tarptautiniais susitarimais ar įsipareigojimais. Projekte TPVCAPDĮ išdėstomas nauja redakcija. Pagrindinė Projekto rengimą paskatinusi priežastis – Direktyvos įgyvendinimas, perkeliant jos nuostatas į nacionalinę teisę. Bendras Direktyvos siekis – užtikrinti eismo įvykiuose, kuriuose dalyvauja transporto priemonė (-ės), kaip ji (jos) suprantama (-os) pagal Direktyvos nuostatas, nukentėjusių trečiųjų asmenų apsaugą. Direktyvoje įtvirtinama:

- nuostatos, sustiprinančios eismo įvykiuose nukentėjusių trečiųjų asmenų apsaugą, kai transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudikas (toliau – draudikas) yra nemokus;
- pažymų apie su transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudėjo (toliau – draudėjas) transporto priemone susijusius eismo įvykio žalos (toliau – žala) atlyginimo atvejus ar jų nebuvimą pripažinimas tarpvalstybiniu mastu;
- galimybė atlikti draudimo patikrinimą siekiant kovoti su vairavimu neapsidraudus;
- suderintos mažiausios draudimo sumos.

Projektu iš esmės nekeičiamas teisinis reguliavimas, nenumatoma naujų nuostatų, kurios galėtų turėti reikšmingą įtaką nukentėjusių trečiųjų asmenų ar draudėjų situacijai, išskyrus atvejus, kai taikant TPVCAPDĮ nuostatas praktikoje pastebėta akivaizdžių spragų ar kildavo ginčų, taip pat Projekte pateikiamas jau esančios praktikos detalesnis aprašymas arba nuoseklesnis ir skaidresnis reglamentavimas dėl 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – BDAR) reikalavimų.

Projekto tikslas – didinti eismo įvykiuose nukentėjusių trečiųjų asmenų apsaugą.

Pagrindiniai Projekto uždaviniai:

- sudaryti galimybę nukentėjusiems tretiesiems asmenims gauti eismo įvykyje patirtos žalos atlyginimą, kai bankrutuoja ar likviduojamas dėl nemokumo tiek Lietuvos Respublikos, tiek kitos Europos Sąjungos valstybės narės draudikas;
- užtikrinti nukentėjusių trečiųjų asmenų apsaugą aiškiai reglamentuojant žalos atlyginimo procesus, kai draudimas nereikalaujamas;
- padidinti didžiausias draudimo sumas;
- garantuoti sklandesnį TPVCAPDĮ taikymą ir užtikrinti Europos Sąjungos teisės aktais kuriamą efektyvią draudimo sistemą, kurios tikslas – kuo operatyviau ir tinkamiau atlyginti žalą nukentėjusiems tretiesiems asmenims.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projekto rengėjai – Lietuvos Respublikos finansų ministerija kartu su Lietuvos banku ir Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuru (toliau – Biuras). Projektą parengė Finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorė Vilma Mačerauskienė,

tel. (8 5) 239 0174, el. p. vilma.macerauskiene@finmin.lt) Draudimo veiklos skyriaus vedėja Lolita Šumskaitė (tel. (8 5) 239 0180, el. p. lolita.sumskaite@finmin.lt), vyriausiasis specialistas Evaldas Gavėnas (tel. (8 5) 239 0181, el. p. evaldas.gavenas@finmin.lt), Lietuvos banko Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento Kredito ir draudimo priežiūros skyriaus vyriausiasis teisininkas Darius Andriukaitis (tel. 8 668 77048, el. p. dandriukaitis@lb.lt), Biuro Teisės departamento direktorė Renata Veselkienė (tel. (8 5) 210 4688, el. p. veselkiene@cab.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu nuostatos, susijusios su draudimu, įtvirtintos TPVCAPDĮ. Šiame įstatyme įtvirtinta ir dalis Direktyvos nuostatų, nes į ją perkelta 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo (toliau – Direktyva 2009/103/EB), kurią iš dalies Direktyva pakeitė.

3.1. Draudimo apimtis

TPVCAPDĮ 1 straipsnio 2 dalyje nustatomas reikalavimas turėti draudimą kiekvienai privalomai registruoti motorinei transporto priemonei, skirtai važiuoti žeme, įskaitant mopedus, priekabas, puspriekabas (išskyrus bėgines transporto priemones). TPVCAPDĮ taip pat nustatomos išimtys, kada reikalavimas turėti draudimą netaikomas: naudojant transporto priemones oro uostuose, viešajam kelių eismui apribotose uždaroje teritorijose, autodromuose sporto varžyboms, treniruotėms, parodoms ar mokymams vairuoti (TPVCAPDĮ 1 straipsnio 3 dalis).

3.2. Draudimo išmoka

TPVCAPDĮ 2 straipsnio 2 dalyje, apibrėžiančioje draudimo išmoką, nustatyta, kad tai yra pinigų suma, mokama draudiko arba Biuro.

3.3. Draudžiamasis įvykis, eismo įvykis ir transporto priemonės naudojimas

TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje pateikta draudžiamąjo eismo įvykio sąvoka, pagal kurią draudimo išmokos mokėjimo faktas eismo įvykį padaro draudžiamuoju. Transporto priemonės naudojimas TPVCAPDĮ neapibrėžiamas.

3.4. Eismo įvykio deklaracija

TPVCAPDĮ 2 straipsnio 4 dalyje pateikta eismo įvykio deklaracijos apibrėžtis, kuri neapima šiuo metu naudojamų elektroninių eismo įvykio deklaracijų.

3.5. Eismo įvykių žalos atlyginimo institucija

TPVCAPDĮ 2 straipsnio 6 dalyje pateikta eismo įvykių žalos atlyginimo institucijos apibrėžtis apima Europos Sąjungos valstybės narėje įsteigtą instituciją, kuri atlygina kitoje nei nukentėjusio trečiojo asmens gyvenamoji vieta Europos Sąjungos valstybėje narėje arba užsienio valstybėje, kurios nacionalinis draudikų biuras yra žaliosios kortelės sistemos narys, padarytą žalą.

3.6. Draudimo suteikiama apsauga

TPVCAPDĮ 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad draudimo išmoka nemokama atsakingam už žalos padarymą valdytojui, jo naudojamai transporto priemonei ir joje esančiam turtui, kitam tos transporto priemonės draudėjo ar savininko turtui.

3.7. Pareiga sudaryti draudimo sutartį

TPVCAPDĮ 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad naudojamos transporto priemonės privalo būti apdraustos draudimu ir kad transporto priemonė, kurios įprastinė buvimo vieta yra Lietuvos Respublikos teritorijoje, privalo būti apdrausta draudimu tol, kol ji yra įregistruota. Neregistruotinių transporto priemonių draudimo klausimai nėra reglamentuoti.

TPVCAPDĮ 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta transporto priemonės savininko pareiga sudaryti draudimo sutartį. Šiame straipsnyje taip pat nustatyta pareiga asmeniui, kuris naudoja transporto

priemonę pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartį, sudaryti draudimo sutartį. Jeigu transporto priemonė priklauso keliems asmenims bendrosios nuosavybės teise, įstatymas nustato solidariąją šių asmenų atsakomybę sudaryti draudimo sutartį, jeigu nėra susitarta kitaip.

3.8. Draudimo sutarties sudarymas

TPVCAPDĮ 6 straipsnio 1 dalyje nurodomas Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymas, kuris dar 2007 metais buvo pakeistas į Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymą.

TPVCAPDĮ nenumato galimybės draudikui pateikti draudimo sutarties ar draudimo liudijimo draudėjui elektronine forma.

TPVCAPDĮ nereglamentuoja, kaip draudikas turėtų identifikuoti asmenis, su kuriais sudaroma draudimo sutartis.

TPVCAPDĮ nenumato draudikui teisės sudarant draudimo sutartį draudimo sutarčiai sudaryti reikalingą informaciją gauti iš transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo duomenų bazės (toliau – duomenų bazė).

Kai draudimo sutartis sudaroma prieš transporto priemonės įregistravimą, draudimo liudijime transporto priemonės valstybinis numeris nenurodomas (išskyrus atvejus, kai transporto priemonės valstybinis numeris žinomas). Registruojant transporto priemonę šis draudimo liudijimas turi būti pateiktas įstaigai, atsakingai už transporto priemonių registraciją, o įstaiga jame įrašo transporto priemonės valstybinį numerį ir per 3 darbo dienas rašytine ar jai prilyginama forma turi pranešti draudikui.

TPVCAPDĮ 6 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad, pasikeitus draudėjo gyvenamosios vietos ar buveinės adresui ir draudėjui apie tai nepranešus draudikui, draudėjui paskutiniu draudikui žinomu gyvenamosios vietos ar buveinės adresu registruotuoju laišku išsiųsti draudiko pareiškimai ir pranešimai laikomi įteiktais draudėjui. Šioje dalyje taip pat nustatytas vienintelis galimas su draudimo sutartimi susijusių draudimo sutarties šalių pareiškimų ir pranešimų teikimo būdas – raštu.

TPVCAPDĮ 6 straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad tuo atveju, jeigu sudarytos kelios draudimo sutartys, įsigaliojus naujai draudimo sutarčiai, prieš tai dėl tos pačios transporto priemonės sudaryta draudimo sutartis pasibaigia.

3.9. Draudimo sutarties nutraukimas

TPVCAPDĮ 7 straipsnio 1 dalyje, reglamentuojančioje teisę nutraukti įprastinę draudimo sutartį, nurodyta teisė nutraukti draudimo sutartį, jeigu tai yra esminis įprastinės draudimo sutarties pažeidimas, nuo draudėjo reikalavime nurodytos datos.

TPVCAPDĮ 7 straipsnio 3 dalyje, reglamentuojančioje pasienio transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties (toliau – pasienio draudimo sutartis) nutraukimą, nustatytos tokio draudimo sutarties nutraukimo sąlygos, sumokėtos draudimo įmokos likučio grąžinimas.

3.10. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apdraustos transporto priemonės (toliau – apdrausta transporto priemonė) savininko pasikeitimas

TPVCAPDĮ 8 straipsnio 1 dalyje reglamentuoti naujo transporto priemonės savininko ir draudiko veiksmai pasikeitus transporto priemonės savininkui, kai draudėjas perdavė naujam transporto priemonės savininkui dokumentus, kuriais patvirtinama sudaryta draudimo sutartis. Naujas savininkas, kuriam pereina draudėjo teisės ir pareigos pagal sudarytą draudimo sutartį, ne vėliau nei per 15 dienų nuo nuosavybės teisės į transporto priemonę perėjimo dienos privalo draudikui raštu pranešti apie nuosavybės teisės į transporto priemonę perėjimą. Gavęs šią informaciją draudikas turi teisę padidinti arba sumažinti draudimo įmoką dėl draudimo rizikos pasikeitimo.

TPVCAPDĮ 8 straipsnio 2 dalyje nustatyta naujo transporto savininko teisė nutraukti draudimo sutartį.

TPVCAPDĮ 8 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad mirus draudėjui naujas transporto priemonės valdytojas turi pareigą per 15 dienų draudikui pranešti apie transporto priemonės perėmimą valdyti, savo duomenis.

3.11. Draudimo sutarties įsigaliojimas ir galiojimas

TPVCAPDĮ numato, kad draudimo sutartis įsigalioja nuo sutartyje nurodytos datos.

TPVCAPDĮ 9 straipsnio 3 dalyje nustatyta galimybė perduoti draudikui neatlygintinai laikinai saugoti transporto priemonės registracijos numerį, kai draudėjas yra atleistas nuo draudimo įmokų pagal galiojančią draudimo sutartį mokėjimo, jeigu transporto priemone bus nesinaudojama ilgiau kaip vieną mėnesį. Atleidus draudėją nuo draudimo įmokų mokėjimo, draudikas tai turi pažymėti draudimo liudijime. Pažymėtina, kad draudėjas, pateikęs prašymą atleisti nuo draudimo įmokų mokėjimo, jeigu draudėjas ketina nenaudoti transporto priemonės ilgiau kaip vieną mėnesį, privalo pateikti draudikui pasižadėjimą atleidimo nuo draudimo įmokų laikotarpiu nenaudoti ir neleisti naudoti kitiems asmenims draudimo sutartyje nurodytos transporto priemonės.

TPVCAPDĮ 9 straipsnio 5 dalyje numatomas automatiškas įprastinės draudimo sutarties pratęsimas pasibaigus draudimo sutarties terminui.

TPVCAPDĮ 9 straipsnio 9 dalyje nustatytas žaliosios kortelės išdavimo terminas – ne trumpesnis nei 15 dienų ir ne ilgesnis nei 12 mėnesių. Detaliau žaliosios kortelės išdavimas nereglamentuojamas.

TPVCAPDĮ 9 straipsnio 10 dalyje nustatyta draudėjo teisė prašyti jo civilinę atsakomybę apdraudusį draudiką išduoti pažymą apie su draudėjo transporto priemone susijusius žalos atlyginimo atvejus ar jų nebuvimą ir draudiko pareigą šią pažymą išduoti. Pažymos forma įstatyme neregamentuota.

3.12. Draudimo sutarties galiojimo teritorija

TPVCAPDĮ nenumato galimybės iš žaliosios kortelės išbraukti užsienio valstybes.

TPVCAPDĮ 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad įprastinė draudimo sutartis suteikia draudimo apsaugą dėl žalos, padarytos per eismo įvykį nukentėjusiems tretiesiems asmenims, nuolat gyvenantiems Europos Sąjungos valstybėje narėje, jų tiesioginėje kelionėje tarp dviejų teritorijų, kuriose galioja Europos bendrijos steigimo sutartis, jei už teritoriją, per kurią vykstama, nėra atsakingo nacionalinio draudikų biuro.

TPVCAPDĮ 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikoje pripažįstamos kitų Europos Sąjungos valstybių narių draudimo įmonių arba filialų sudarytos draudimo sutartys.

TPVCAPDĮ 10 straipsnio 4 dalyje nustatyta žaliosios kortelės suteikiama apsauga žaliojoje kortelėje nurodytose valstybėse pagal tų valstybių teisės aktus, jeigu draudėjas ir draudikas nesusitaria kitaip.

3.13. Draudimo sumos ir įmokos

TPVCAPDĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta draudimo suma dėl vieno eismo įvykio Lietuvos Respublikos teritorijoje, nepaisant to, kiek yra nukentėjusių trečiųjų asmenų, – 5 000 000 eurų dėl žalos asmeniui (įskaitant neturtinę eismo įvykio žalą) ir 1 000 000 eurų dėl žalos turtui. Šio straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad kas 5 metai nurodyti draudimo sumų dydžiai indeksuojami atsižvelgiant į Europos vartotojų kainų indekso santykinį pokytį per atitinkamą laikotarpį ir skelbiami Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime.

TPVCAPDĮ, nedetalizuojant, kaip nustatomos draudimo įmokų sumos, tik nurodoma, kad draudimo įmokų dydžius nustato draudikas (TPVCAPDĮ 11 straipsnio 4 dalis).

3.14. Eismo įvykio dalyvių ir nukentėjusių trečiųjų asmenų pareigos

TPVCAPDĮ 12 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nustatyta, kad apie eismo įvykį turi būti pranešta policijai Kelių eismo taisyklėse nustatytais atvejais.

Galiojantis TPVCAPDĮ nenumato galimybės pildyti elektroninės eismo įvykio deklaracijos formos, kai eismo įvykio dalyviai sutaria dėl eismo įvykio aplinkybių ir, vadovaudamiesi Kelių eismo taisyklių nuostatomis, nekviečia policijos į eismo įvykio vietą. Be to, nėra reglamentuota,

kokius duomenis, aprašant eismo įvykio aplinkybes ir braižant eismo įvykio schemą ant balto popieriaus lapo, turi pateikti neregistruotinos transporto priemonės valdytojas.

TPVCAPDĮ 12 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatyta eismo įvykio kaltininko pareiga jo civilinę atsakomybę apdraudusį draudiką raštu informuoti apie įvykusį eismo įvykį, pateikti draudikui eismo įvykio dalyvių pasirašytą deklaraciją ar kitą dokumentą apie įvykio aplinkybes.

TPVCAPDĮ nenustato pareigos transporto priemonės valdytojui, atsakingam už žalos padarymą, pateikti draudimo išmoką mokančiam subjektui visą turimą žalai administruoti reikalingą informaciją.

TPVCAPDĮ 12 straipsnio 3 dalyje nurodyti tik pagrindiniai veiksmai, kuriuos turi atlikti už neapdrausta transporto priemone padarytą žalą atsakingas asmuo: raštu pranešti apie žalos padarymą Biurui, pateikti Biurui eismo įvykio dalyvių pasirašytą deklaraciją ar kitą eismo įvykio dalyvių pasirašytą dokumentą apie įvykio aplinkybes.

3.15. Pretenzija dėl padarytos žalos

Galiojančio TPVCAPDĮ 13 straipsnio 1 dalyje, kurioje įtvirtinama nukentėjusio trečiojo asmens teisė atsakingam už žalą asmeniui pateikti pretenziją dėl padarytos žalos, nenustatyta pareiga apie tokį informavimą pranešti draudikui ar Biurui.

Galiojantis TPVCAPDĮ nustato nukentėjusiam trečiajam asmeniui galimybę kreiptis į Biurą dėl turtui padarytos žalos atlyginimo, kai eismo įvykį sukėlusio transporto priemonė ar kaltininko tapatybė nenustatyta (TPVCAPDĮ 13 straipsnio 4 dalis). Pagal galiojantį reglamentavimą draudimo išmoka gali būti mokama tik nustačius eismo įvykį sukėlusią transporto priemonę arba kaltininko tapatybę.

3.16. Taikytina teisė

Galiojantis TPVCAPDĮ nustato, kad tais atvejais, kai Lietuvos Respublikoje paskirtas atstovas pretenzijoms nagrinėti, sprendamas draudimo išmokos mokėjimo klausimą, nustato ne Lietuvos Respublikos teritorijoje padarytą žalą, yra atsižvelgiama į valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, draudimą reglamentuojančius teisės aktus (14 straipsnio 3 dalis).

3.17. Žalos nustatymas

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 1 dalis įtvirtina pareigą nukentėjusiam trečiajam asmeniui, norinčiam gauti išmoką, pateikti draudikui ar Biurui eismo įvykio deklaraciją.

TPVCAPDĮ nustato, kad, esant padarytai žalai turtui, draudiko ar Biuro atstovas privalo apžiūrėti sugadintą ar sunaikintą turtą (15 straipsnio 2 dalis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 6 dalyje nustatoma atsakingo draudiko ar Biuro teisė, nustatant žalos dydį, siųsti nukentėjusį trečiąjį asmenį atlikti medicininės apžiūros.

3.18. Draudimo išmokos mokėjimo principai

TPVCAPDĮ 16 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad atsakingas draudikas ar Biuras moka draudimo išmoką, kai nustatoma transporto priemonės valdytojo civilinė atsakomybė už padarytą žalą. Draudimo išmoka mokama atsižvelgiant į valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, teisės aktus.

TPVCAPDĮ nereglementuoja priekabos draudiko pareigos pateikti nukentėjusiam trečiajam asmeniui informacijos apie velkančios transporto priemonės draudiką, o jeigu šis nėra žinomas, – informacijos apie žalos atlyginimo mechanizmą.

3.19. Biuro mokama draudimo išmoka

Vadovaudamasis TPVCAPDĮ 17 straipsnio 1 dalies 1 punktu Biuras moka draudimo išmoką, kai žala padaryta kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje neapdrausta transporto priemone, kurios įprastinė buvimo vieta yra Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Pagal TPVCAPDĮ 17 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatas tik kai nėra nustatyta eismo įvykį sukėlusio transporto priemonė ir (ar) kaltininkas, Biuras moka draudimo išmoką dėl Lietuvos Respublikos teritorijoje įvykusio eismo įvykio, kurio metu padaryta žala asmens sveikatai ir (ar) atimta asmens gyvybė.

Pagal TPVCAPDĮ 17 straipsnio 1 dalies 3 punktą Biuras moka išmoką nukentėjusiems tretiesiems asmenims, kai atsakingam draudikui yra iškelta bankroto byla.

TPVCAPDĮ 17 straipsnio 2 dalyje reglamentuojamas draudimo išmokos mokėjimas pagal TPVCAPDĮ 17 straipsnio 1 dalies 1 punktą (žala padaryta naudojant neapdraustą nustatytą (identifikuotą) transporto priemonę) ir 2 punktą (eismo įvykį sukėlusį transporto priemonę ir (ar) kaltininkas nenustatyti). TPVCAPDĮ nenustato franšizės taikymo mokant draudimo išmoką pagal TPVCAPDĮ 17 straipsnio 1 dalies 2 punktą.

TPVCAPDĮ 17 straipsnio 4 dalyje nenustatyta galimybės kreiptis į Biurą dėl žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo, kai kaltininko civilinę atsakomybę apdraudusiai kitos Europos Sąjungos valstybės narės draudimo įmonei iškelta bankroto byla arba pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo.

TPVCAPDĮ 17 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad jeigu draudimo išmoka mokama pagal šio straipsnio 1 dalį dėl kitoje Europos Sąjungos valstybėje ar užsienio valstybėje nukentėjusiems tretiesiems asmenims padarytos žalos, draudimo išmoka eismo įvykyje padarytą žalą atlyginusiam kitos valstybės Biurui mokama atsižvelgiant į Nacionalinių draudikų biurų bendradarbiavimo nuostatus ir valstybės, kurioje įvyko įvykis, teisės aktus. Įstatymas nereglamentuoja kaltininko teisių mokant draudimo išmoką pagal TPVCAPDĮ 17 straipsnio 1 dalį.

TPVCAPDĮ 17 straipsnio 6 dalyje nereglamentuojama galimybė nukentėjusiam trečiajam asmeniui, kurio gyvenamoji vieta yra kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, dėl žalos atlyginimo kreiptis į įstaigą, atsakingą už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonei iškelta bankroto byla arba pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo, ir Biuro pareiga kompensuoti tokiai įstaigai jos išmokėtą sumą.

3.20. Biuro nagrinėjamos pretenzijos

TPVCAPDĮ nenumato galimybės Biurui, kaip žalos atlyginimo institucijai, mokėti draudimo išmokos nukentėjusiam trečiajam asmeniui, kuris nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje, dėl žalos, padarytos kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, jeigu kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje įsteigtam kaltininko civilinę atsakomybę apdraudusiam draudikui iškelta bankroto byla ar pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo.

TPVCAPDĮ 18 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad tais atvejais, kai Biuras nagrinėja pretenzijas kaip Lietuvos Respublikos žalos atlyginimo institucija, sprendimas dėl draudimo išmokos mokėjimo priimamas ir pagal tos valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, draudimą reglamentuojančius teisės aktus. Šiame straipsnyje taip pat nustatyti terminai, per kuriuos Biuras turi išnagrinėti pretenzijas dėl padarytos žalos.

3.21. Draudimo išmokos mokėjimo tvarka

TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje nustatytas vienos darbo dienos terminas, per kurį draudikas ar Biuras turi pervesti draudimo išmoką turtą remontuojančiai įmonei. Galiojantis TPVCAPDĮ nenumato galimybės mokėti draudikui ar Biurui draudimo išmokos periodinėmis išmokomis.

TPVCAPDĮ 19 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad draudikai ar Biuras moka draudimo išmoką nukentėjusiam trečiajam asmeniui proporcingai už padarytą žalą atsakingo asmens kaltei, kai už padarytą žalą atsakingi keli asmenys.

TPVCAPDĮ 19 straipsnio 14 dalyje nustatyta, kad ginčai tarp draudiko ar Biuro ir nukentėjusio trečiojo asmens sprendžiami teismo tvarka.

TPVCAPDĮ 19 straipsnio 15 dalyje nustatytas terminas, per kurį policija pateikia draudikui ar Biurui informaciją apie eismo įvykį.

3.22. Draudimo išmokos mokėjimas už draudikus, kuriems iškelta bankroto byla ar pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo

TPVCAPDĮ 20 straipsnyje reglamentuojamas draudimo išmokos mokėjimas už atsakingus draudikus – Biuro narius, kuriems iškelta bankroto byla. Draudimo išmokų mokėjimas, kai draudikas yra likviduojamas dėl nemokumo, nėra reglamentuotas. Taip pat įstatymas

nereglamentuoja Europos Sąjungos valstybių narių įstaigų, atsakingų už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonės bankrutuoja ar yra likviduojamos dėl nemokumo, bendradarbiavimo, išmokėtų draudimo išmokų susigrąžinimo iš įstaigos, kurios šalies atsakingas draudikas bankrutuoja ar yra likviduojamas dėl nemokumo.

3.23. Atleidimas nuo draudimo išmokos mokėjimo

TPVCAPDĮ 21 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad draudimo išmoka nemokama, kai žala atsirado dėl karo veiksmų, teroristinių išpuolių, esant nepaprastajai padėčiai, branduolinės energijos poveikiui.

3.24. Draudiko sumokėtų išmokų grąžinimas

TPVCAPDĮ 22 straipsnio 1 dalis nustato atvejus, kai draudikas, sumokėjęs draudimo išmoką, turi teisę reikalauti, kad ją grąžintų atsakingas už žalos padarymą asmuo.

TPVCAPDĮ nenumatyta galimybė draudikui susigrąžinti iš sporto renginio ir veiklos, įskaitant lenktynes, varžybas, treniruotes, bandymus ar pasirodymus (toliau – renginys), organizatoriaus nukentėjusiam trečiajam asmeniui išmokėtų sumų.

3.25. Biuro išmokėtos draudimo išmokos susigrąžinimas

TPVCAPDĮ nenumatyta galimybė Biurui susigrąžinti iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės institucijos, atsakingos už žalos atlyginimą draudimo įmonei tapus nemokiai, draudimo išmokos.

TPVCAPDĮ nenumatyta galimybė Biurui susigrąžinti iš renginio organizatoriaus nukentėjusiam trečiajam asmeniui išmokėtų sumų.

3.26. Biuro statusas

TPVCAPDĮ nereglamentuoja, ar Biuras yra pelno siekianti organizacija, ar nėra.

3.27. Biuro funkcijos

TPVCAPDĮ (26 straipsnio 2 punktas) nurodoma, kad Biuras moka draudimo išmoką įstatymo 17 straipsnyje nurodytais atvejais.

TPVCAPDĮ 26 straipsnio 4 punkte nurodoma Biuro kaupiama informacija ir tvarkomi duomenys.

Žaliųjų kortelių blankų spausdinimas ir platinimas yra Biuro funkcija, nustatyta TPVCAPDĮ 26 straipsnio 7 punkte.

3.28. Biuro teisės

Galiojančio TPVCAPDĮ 27 straipsnio 1 dalies 5 punkte nenumatyta galimybė Biurui gauti informaciją iš valstybės informacinių sistemų valdytojų, valstybės informacinių sistemų tvarkytojų, registrų valdytojų, registrų tvarkytojų.

Galiojančio TPVCAPDĮ 27 straipsnio 1 dalies 10 punkte reglamentuota Biuro teisė šiame straipsnyje nustatytas funkcijas pavesti atlikti kitiems asmenims.

3.29. Duomenų bazė

TPVCAPDĮ 28 straipsnyje reglamentuoti duomenų bazės, kurią valdo Biuras, duomenų valdymo tikslai, pagrindai, tvarkomi duomenys, duomenų perdavimo duomenų bazei būdai, duomenų saugojimo trukmė, susipažinimo su duomenimis subjektai ir susipažinimo tvarka. Dabartinis reglamentavimas nėra visiškai suderintas su BDAR reikalavimais ir *de facto* Biuro atliekamomis funkcijomis ir duomenų bazėje tvarkomais duomenimis.

3.30. Biuro nariai

TPVCAPDĮ 29 straipsnyje nustatyta tapimo Biuro nariu tvarka, Biuro narių pareigos. Tarp reglamentuotų pareigų nėra tokių, kurios padėtų įgyvendinti Direktyvos nuostatas, susijusias su draudimo išmokų mokėjimu už bankrutuojančius ar likviduojamus dėl nemokumo draudikus. Šiame

straipsnyje taip pat reglamentuoti atvejai, kai Biuro nariai netenka teisės dalyvauti Biuro valdyme, išstojimo iš Biuro ir Biuro nario teisių netekimo tvarka.

3.31. Biuro narių visuotinis susirinkimas

TPVCAPDĮ 31 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kas gali dalyvauti Biuro narių visuotiniame susirinkime patariamąjo balso teise. Tarp galinčių dalyvauti asmenų nurodytas ir Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos atstovas.

3.32. Biuro taryba

TPVCAPDĮ 32 straipsnio 2 dalyje reglamentuojamos Biuro tarybos funkcijos.

3.33. Biuro direktorius

TPVCAPDĮ 33 straipsnio 2 dalyje reglamentuojamos Biuro direktoriaus funkcijos.

3.34. Biuro išdo lėšų investavimas

TPVCAPDĮ 37 straipsnyje nustatyta, kad Biuro išdo laisvos lėšos investuojamos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

3.35. Biuro atskaitomybė

TPVCAPDĮ 39 straipsnio 1 dalyje nustatytas 4 mėnesių terminas nuo finansinių metų pabaigos, kada Biuro metinė finansinė ataskaita turi būti patikrinta audito įmonės, patvirtinta Biuro narių visuotiniame susirinkime ir pateikta Finansų ministerijai.

TPVCAPDĮ 39 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Biuras savo finansines ataskaitas kiekvienais metais iki birželio 1 dienos privalo viešai paskelbti viename iš šalies dienraščių.

3.36. Draudimo kontrolės įgyvendinimas

TPVCAPDĮ 41 straipsnio 2 dalyje nurodytos konkrečios institucijos, vykdančios draudimo kontrolę. Subjektams, atliekantiems traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų techninę apžiūrą, galimybė vykdyti draudimo kontrolę nenumatyta.

TPVCAPDĮ 41 straipsnio 3 dalies 1 punkte nustatyta, kad už draudimo sutarties sudarymą atsakingas asmuo privalo apdrausti transporto priemonę vėliausiai transporto priemonės registravimo dieną.

TPVCAPDĮ 41 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad vykdant draudimo kontrolę tikrinamas asmuo privalo pateikti galiojančią draudimo liudijimą arba kitą dokumentą, kitos valstybės teisės aktų nustatyta tvarka patvirtinantį draudimo sutarties galiojimą.

Šiuo metu nustatyta, kad draudimo liudijimas turi būti pateikiamas valstybinę techninę apžiūrą atliekančiai įmonei prieš atliekant valstybinę techninę transporto priemonės apžiūrą.

TPVCAPDĮ nereglamentuoja, kaip turėtų būti vykdoma neregistruotinių transporto priemonių draudimo kontrolė.

TPVCAPDĮ 42 straipsnyje reglamentuoti Biuro veiksmai gavus informaciją iš institucijų, atsakingų už transporto priemonių valstybinę techninę apžiūrą, ir policijos veiksmai, gavus iš Biuro informaciją apie registruotas, bet neapdraustas transporto priemones.

3.37. Sprendimų apskundimo ir ginčų nagrinėjimo tvarka

Galiojančiame TPVCAPDĮ nėra atskiro straipsnio, kuriame būtų reglamentuota sprendimų pagal TPVCAPDĮ apskundimo ir ginčų nagrinėjimo tvarka. Tokios nuostatos yra įtrauktos į kitus TPVCAPDĮ straipsnius.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Draudimo apimtis

Atsižvelgiant į nuolat vykstančius technologinius pokyčius ir atsirandančius vis naujus transporto priemonių tipus, Direktyvoje patikslinta motorinės transporto priemonės, kuriai taikomas reikalavimas turėti draudimą, apibrėžtis, įtraukiant didžiausią tokios transporto priemonės projektinį greitį ir grynąjį svorį (Direktyvos 1 straipsnio 1 punktą). Siekiant perkelti Direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę, Projekto 1 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad reikalavimas apdrausti draudimu taikomas privalomoms registruoti važiuoti žeme skirtoms transporto priemonėms, kurių didžiausias projektinis greitis yra daugiau kaip 25 km/h arba didžiausias grynasis svoris – daugiau kaip 25 kg, o didžiausias projektinis greitis – daugiau kaip 14 km/h.

Kadangi Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (toliau – SEAKĮ) 2 straipsnio 36 dalyje esanti motorinės transporto priemonės apibrėžtis neapima traktorių ir savaeigių mašinų, o šių transporto priemonių valdytojų civilinė atsakomybė turi būti draudžiama draudimu ir turi būti atlyginama jų padaryta žala (draudimo išimties šioms transporto priemonėms Direktyvoje nenumatyta), Projekte apibrėžiant privalomai registruotinas transporto priemones, kurioms taikomas Projektas, nurodoma, kad jis taikomas ir traktoriams ir savaeigėms mašinoms.

Galiojančioje TPVCAPDĮ redakcijoje draudimas siejamas su transporto priemonių privaloma registracija, t. y. draudžiamos tik privalomai registruotinos transporto priemonės. Tačiau Direktyvoje draudimas su transporto priemonių privaloma registracija nesusietas, kas reiškia, kad draudžiamos turi būti visos motorinės transporto priemonės, atitinkančios Direktyvoje pateiktus draustinių transporto priemonių kriterijus: didžiausias projektinis greitis daugiau kaip 25 km/h arba didžiausias grynasis svoris – daugiau kaip 25 kg, o didžiausias projektinis greitis – daugiau kaip 14 km/h. Siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvą, Projekto 1 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad TPVCAPDĮ taip pat taikomas ir nurodytus kriterijus atitinkančioms motorinėms transporto priemonėms, traktoriams ir savaeigėms mašinoms, kurių privaloma registracija pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius transporto priemonių registravimą, nenumatyta, t. y. neregistruotinoms transporto priemonėms. Toks reglamentavimas sudarys pareigą drausti iki šiol nedraustinas motorines transporto priemones, pvz., elektrinius paspirtukus, kurių projektinis greitis didesnis kaip 25 km/h, ir kitas privalomai neregistruotinas motorines transporto priemones, atitinkančias TPVCAPDĮ nurodytas draustinos transporto priemonės kriterijus.

Projekto 1 straipsnio 2 dalyje siūloma nevertoti žodžio „mopedai“, nes tai perteklinis žodis, įvertinus Direktyvoje pateiktą transporto priemonės sąvoką ir SEAKĮ 2 straipsnio 33 dalyje pateiktą mopedo apibrėžtį. Direktyvoje (1 straipsnio 1 punktą) nustatyta, kad neįgaliųjų vežimėliai nepatenka į transporto priemonės apibrėžtį, todėl ši draudimo išimtis numatoma naujos redakcijos TPVCAPDĮ 1 straipsnio 2 dalyje. Kadangi sąvoka „neįgalusis“ pagal 2022 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1722 2024 m. sausio 1 d. pakeičiama į sąvoką „asmuo su negalia“, Projekte nustatoma, kad 2024 m. sausio 1 d. įsigalios Projekto 1 straipsnio 2 dalies redakcija, kurioje vartojama nauja sąvoka „asmuo su negalia“.

Projekto 1 straipsnio 3 dalyje aiškiau akcentuojamos su sportu susijusios uždaros teritorijos, kuriose transporto priemonių draudimo nereikalaujama. Tokiu būdu pavyktų sumažinti praktikoje kylančių ginčų dėl draudimo apsaugos apimties ir būtų įgyvendinta Direktyvos 3 straipsnio nuostata, nustatanti galimybę nereikalauti draudimo renginiuose, jeigu užtikrinama, kad renginio organizatorius ar bet kuris kitas asmuo turės alternatyvaus draudimo ar garantijos sutartį dėl žalos atlyginimo nukentėjusiems tretiesiems asmenims (toks reikalavimas Projekte nustatomas). Siekiant visiškai įgyvendinti Direktyvos nuostatas nurodoma, kad renginio civilinės atsakomybės draudimo ar garantijos sutartis dėl žalos atlyginimo turi užtikrinti kuo panašesnę į Projektu reglamentuotą žalos atlyginimą. Taip pat, atsižvelgiant į Direktyvos preambulės 11 punktą, nustatoma, kam tenka pareiga, vadovaujantis Projekto nuostatomis, atlyginti žalą, jeigu renginio organizatorius nevykdo pareigos turėti numatytos renginio civilinės atsakomybės draudimo ar garantijos sutarties: atsakingam transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudikui (kai žalą padarė apdrausta transporto priemonė) arba Biurui (kai žalą padarė neapdrausta transporto priemonė). Pažymėtina, kad Direktyva numato alternatyvą, kas gali turėti alternatyvaus draudimo ar garantijos sutartį dėl žalos atlyginimo nukentėjusiems tretiesiems asmenims. Projekto nuostatomis renginio organizatoriui nustatoma pareiga turėti šį draudimą.

Projekte atsisakoma draudimo išimties dėl mokymų vairuoti ir transporto priemonės naudojimo viešam kelių eismui apribotose uždaro pobūdžio teritorijose, kad būtų geriau užtikrinta nukentėjusių trečiųjų asmenų apsauga ir sudarytos galimybės lengviau gauti žalos atlyginimą. Draudimo išimtis oro uostuose paliekama (Projekto 1 straipsnio 4 dalis). Tačiau oro uostai yra riboto patekimo zona. Nustatant išimtį dėl Projekto taikymo oro uostuose naudojamoms transporto priemonėms, turi būti taikoma Direktyvos 5 straipsnio 4 dalis, nustatanti, kad valstybei nukrypus nuo pareigos apdrausti, kiek tai susiję su transporto priemonėmis, naudojamomis tik riboto patekimo zonose, tokios transporto priemonės turi būti vertinamos taip pat, kurių atžvilgiu neįvykdyta apdraudimo pareiga. Atsižvelgiant į Direktyvos nuostatas, Projekto 1 straipsnio 4 dalyje nustatoma, kad transporto priemonės gali būti neapdraustos draudimu, kai jos naudojamos oro uostuose. Tačiau papildomai nustatoma, kad tokios transporto priemonės vertinamos taip pat, kaip ir neapdraustos transporto priemonės, jei nėra sudarytos oro uosto bendrosios civilinės atsakomybės draudimo sutarties. Toks reglamentavimas ne tik perkelia Direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę, tačiau taip pat pirmenybę dėl žalos atlyginimo oro uostuose suteikia oro uosto bendrosios civilinės atsakomybės draudimui.

4.2. Draudimo išmoka

Projekto 2 straipsnio 2 dalyje patikslinama draudimo išmokos sąvoka, palyginti su galiojančia TPVCPDĮ redakcija, nes atlyginant draudžiamąją įvykio žalą dalyvauja ne tik draudikai ar Biuras, bet ir kiti subjektai (kitų valstybių eismo įvykių žalos atlyginimo institucijos, kitų Europos Sąjungos valstybių narių institucijos, įpareigosios atlyginti žalą už nemokią draudimo įmonę, kitų valstybių garantiniai fondai, kitų valstybių nacionaliniai draudikų biurai), veikiantys pagal Direktyvą.

4.3. Draudžiamasis įvykis, eismo įvykis ir transporto priemonės naudojimas

Direktyvos 1 straipsnio 1a punkte pateikiama transporto priemonės naudojimo apibrėžtis atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimus, pagal kuriuos transporto priemonės naudojimas apima transporto priemonės judėjimą ir stovėjimą. Perkeltą Direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę Projekto 2 straipsnio 18 dalyje transporto priemonės naudojimas apibrėžiamas kaip transporto priemonės valdymas ar bet koks naudojimas, eismo įvykio metu atitinkantis jos, kaip transporto priemonės, funkciją, nepriklausomai nuo transporto priemonės charakteristikų ir vietovės, kurioje naudojama transporto priemonė, ir nuo to, ar ji stovi vietoje, ar juda.

Kadangi TPVCPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje apibrėžtas tik draudžiamasis eismo įvykis, o paties eismo įvykio apibrėžtis nepateikiama, eismo įvykis turėtų būti suprantamas taip, kaip jis apibrėžtas SEAKĮ 2 straipsnio 14 dalyje. Šiame įstatyme eismo įvykis susietas su transporto priemonės judėjimu. Projekte, siekiant išvengti TPVCPDĮ, SEAKĮ ir Direktyvos nuostatų prieštaravimų, draudžiamąjį eismo įvykio sąvoką išskiriama į dvi sąvokas: draudžiamasis įvykis ir eismo įvykis. Projekto 2 straipsnio 3 dalyje draudžiamasis įvykis apibrėžiamas kaip transporto priemonės valdytojo civilinę atsakomybę lėmęs eismo įvykis, kuriam įvykius turi būti mokama draudimo išmoka. Į apibrėžtį taip pat įtraukiama ir sąlyga, kad transporto priemonė, kuriai nustatyta draudimo prievolė, turi būti naudojama pagal Projekto 2 straipsnio 18 dalį. Projekto 2 straipsnio 6 dalyje eismo įvykis apibrėžiamas kaip įvykis, kai judant, sustojus ar stovint transporto priemonei yra padaroma žala. Toks dviejų sąvokų išskyrimas sudaro galimybę įgyvendinti Direktyvos reikalavimą, kad būtų atlyginta ir stovinčios transporto priemonės padaryta žala, kai ji naudojama pagal Projekto 2 straipsnio 18 dalyje pateiktą transporto priemonės naudojimo apibrėžtį. Siekiant aiškumo ir suderinti Projektą su SEAKĮ nuostatomis, Projekto 2 straipsnio 6 dalies pateiktoje eismo įvykio apibrėžtyje vartojama ir transporto priemonės sustojimo sąvoka.

4.4. Eismo įvykio deklaracija

Atsižvelgiant į įvykusius technologinius pokyčius, Projekto 2 straipsnio 4 dalyje pateikiama eismo įvykio deklaracijos apibrėžtis buvo papildyta į ją įtraukiant ir elektroninę eismo įvykio deklaraciją, kurios forma pildoma Biuro administruojamomis informacinių technologijų

priemonėmis. Elektroninė eismo įvykio deklaracija siejama tik su forma, kuri pildoma Biuro administruojamomis informacinių technologijų priemonėmis, nes tik tokiu būdu gali būti užtikrinta, kad duomenys bus saugomi tinkamai, dėl formos neatitikimų nukentėjusiam trečiajam asmeniui nekils kliūčių gauti žalos atlyginimą, nebus neatitikimų dėl reikalaujamos pateikti informacijos atsižvelgiant į skirtingas elektroninių eismo įvykio deklaracijų formas, visi nukentėję asmenys turės vienodas garantijas, aiškią ir konkrečią sistemą, kaip turi būti administruojamos jų žalos, ir bus galimybė užtikrinti, kad elektronine eismo įvykio deklaracijos forma bus galima naudotis neatlygintinai.

Elektroninė eismo įvykio deklaracija šiuo metu nėra reglamentuota TPVCAPDĮ, tačiau ji jau naudojama praktiškai. Biuras jau yra sukūręs ir faktiškai administruoja elektroninę eismo įvykio deklaracijos formą, kuri viešai prieinama interneto svetainėje *draudimoivykiai.lt*. Ši svetainė gali būti naudojama visų eismo įvykių dalyvių ir užtikrina visų eismo įvykių dalyvių lygiateisiškumą. Atkreiptinas dėmesys, kad Biuras yra įsteigtas atsižvelgiant į Jungtinių Tautų Europos ekonomikos reikalų komisijos Vidaus transporto komiteto Kelių transporto pakomitečio 1945 m. sausio 25 d. priimtą rekomendaciją Nr. 5. Lietuvai išreiškus norą tapti Europos Sąjungos nare, buvo iškelta sąlyga, kad Lietuva turėtų veikiančią draudimo sistemą, sistemos įgyvendinimą nustatantį teisės aktą (perkeliantį Europos Sąjungos direktyvas) ir būtų žaliosios kortelės sistemos narė. Vienas iš procedūrinių žingsnių Lietuvai prisijungiant prie žaliosios kortelės sistemos – kad Lietuvoje būtų įsteigtas konkretus juridinis asmuo – nacionalinis draudikų biuras, ir Vyriausybės patvirtinimas, kad nacionaliniam draudikų biurui yra suteikti reikalingi įgaliojimai. Dėl šios priežasties Biuro veikla bei steigimas buvo įtvirtintas įstatymuose (2001 m. birželio 14 d. Nr. IX-378 ir 2001 m. birželio 14 d. Transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo įgyvendinimo įstatyme Nr. IX-380). Pagrindinės Biuro funkcijos įtvirtintos TPVCAPDĮ ir iš esmės skirtos nukentėjusių trečiųjų asmenų interesams ginti, bendradarbiauti tarptautinėje transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo (žaliosios kortelės) sistemoje bei nacionaliniam draudimui koordinuoti. Būtina sąlyga atliekant šias funkcijas – su draudimu susijusios informacijos (įskaitant asmens duomenis) administravimas. Atitinkamai, ši sritis detalčiai reglamentuota įstatymo lygiu. Kadangi elektroninių eismo įvykių deklaracijų duomenys saugomi elektroninėje erdvėje, ypač svarbi tampa tinkama sukauptų duomenų sauga ir visapusiška atitiktis asmens duomenų apsaugos reikalavimams, todėl Biuras, kaip institucija, kurios duomenų saugos reglamentavimas yra išsamiausias ir kuri jau šiuo metu administruoja elektroninių eismo įvykių deklaracijų formų pildymo platformą, yra tinkamas subjektas aptariamai funkcijai atlikti. Projekte įtvirtinant, kad Biuras administruos elektroninę eismo įvykio deklaracijos formą (ką jis praktiškai daro jau ir dabar), prisidedama prie draudimo sistemos stabilumo.

4.5. Eismo įvykių žalos atlyginimo institucija

Projekto 2 straipsnio 7 dalyje eismo įvykių žalos atlyginimo institucija apibrėžiama atsižvelgiant tiek į Direktyvos nuostatas, tiek į 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“) (toliau – reglamentas Roma II), kuris nuo 2009 metų įtvirtino žalos atlyginimui taikytinos teisės klausimus. Apibrėžtyje akcentuojami pagrindai, kuriais vadovaudamasi institucija veikia, nurodomi atvejai, kada atlyginama žala.

4.6. Draudimo suteikiama apsauga

Projekto 3 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad draudimo išmoka nemokama, kai žala padaryta draudžiamąjį įvykį sukėlusiai transporto priemonei, joje esančiam transporto priemonės valdytojo turtui, kitam už žalą atsakingo transporto priemonės valdytojo turtui ir draudžiamąjį įvykį sukėlusiam vairuotojui. Šis reglamentavimas yra aiškesnis, palyginti su dabar galiojančio TPVCAPDĮ 3 straipsnio 3 dalimi.

4.7. Pareiga sudaryti draudimo sutartį

Projekto 4 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kada ir kur transporto priemonės turi būti apdraustos, nustatomi draudimo sutartis galintys sudaryti subjektai (Lietuvos Respublikos draudimo

įmonė, kitos Europos Sąjungos valstybės narės draudimo įmonė, įgyvendinanti steigimosi teisę ar teisę teikti paslaugas Lietuvos Respublikoje, užsienio valstybės draudimo įmonės filialas). Siūlomas pakeitimas prisidėtų prie aiškumo vertinant pagal Direktyvą nustatytą draudimo apimtį ir įgyvendinant ne gyvybės draudimo direktyvos nuostatas dėl draudimo rizikos taikymo.

Pagal 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II), Lietuvoje registruotos transporto priemonės turi būti draudžiamos Lietuvoje. Atsižvelgiant į tai, kad dalis Projekto 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų transporto priemonių gali būti neregistruojamos (pvz., tam tikra žemės ūkio technika – priekabos, draudžiantis iki transporto priemonių įregistravimo ir pan.) arba neregistruotinos, Projekto 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad draudžiamos turi būti tiek registruotos, tiek neregistruotos transporto priemonės, kol jos naudojamos kaip transporto priemonės.

Projekto 4 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad už draudimo sutarties sudarymą atsako atitinkamose valstybės informacinėse sistemose, registruose ir duomenų bazėse kaip transporto priemonės savininkas nurodytas asmuo. Tai suteiks daugiau aiškumo ir leis išvengti atitinkamų klausimų (kuris subjektas atsakingas už draudimo sutarties sudarymą), kurie šiuo metu praktikoje dažnai kyla draudėjams, draudikams, Biurui, policijai, teismams bei kitoms valstybinėms institucijoms, ir užtikrins sklandesnę draudimo sistemos, kuri suprantama kaip visuma priemonių, užtikrinančių, kad į draudimo apimtį patenkančios transporto priemonės bus apdraustos, veikimą. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse (toliau – ANK) vartojama atsakingo už draudimo sutarties sudarymą asmens sąvoka. Siekiant reglamentuoti situacijas, kai draudimo sutartis turi būti sudaryta dėl neregistruotinos transporto priemonės, nustatoma, kad už neregistruotinos transporto priemonės draudimo sutarties sudarymą, jeigu nėra žinomas paskutinis šios transporto priemonės savininkas, yra atsakingas šios transporto priemonės valdytojas.

Kadangi draustinis transporto priemonės registruojamos ne viename registre (pvz., Lietuvos Respublikos kelių transporto priemonių registre, Lietuvos Respublikos traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų registre ir kt.), be to, tiksliausi (naujausi ir aktualiausi) duomenys apie transporto priemonių savininkus kaupiami naujoje Transporto priemonių savininkų apskaitos informacinėje sistemoje (kuri nėra laikoma registru), ateityje gali atsirasti ir naujų transporto priemonių registrų, Projekto 4 straipsnio 2 dalyje pateikiama abstrakti nuoroda į atitinkamas valstybės informacines sistemas, registrus ir duomenų bazes (toliau kartu – valstybiniai registrai). Projekte taip pat atsisakoma nuostatų dėl atsakomybės sudaryti draudimo sutartį naudojant transporto priemonę pagal sutartis, panašias į finansinės nuomos (lizingo). Taip pat panaikinama galimybė asmenims, kuriems transporto priemonė priklauso bendrosios nuosavybės teise, susitarti dėl kitokios nei solidariosios atsakomybės sudaryti draudimo sutartį. Siūlomas reglamentavimas užtikrins sklandų nuostatos taikymą praktikoje.

Projekto 4 straipsnio 2 dalies papildymas nuostata, kad, mirus draudėjui, kai draudėjui nuosavybės teise priklausiusi transporto priemonė buvo neapdrausta arba draudimo sutartis pasibaigė po draudėjo mirties, draudimo sutartį laikotarpiui, kol transporto priemonių atitinkame valstybiniame registre nenurodytas naujas transporto priemonės savininkas, sudaro transporto priemonę faktiškai naudojantis asmuo, ištaisys galiojančio TPVCPDĮ spragą, užkertančią galimybę apdrausti mirusiojo asmens transporto priemones tol, kol sutvarkomi palikimo klausimai. Taip pat reglamentuojami klausimai, susiję su draudimo sutarties sudarymu, kai miršta neregistruotinos transporto priemonės draudėjas. Pažymėtina, kad šiame straipsnyje reglamentuojami klausimai, susiję su draudėjo mirtimi, apima tuos atvejus, kai mirus asmeniui draudimo sutartis pasibaigė po mirties arba miręs asmuo net neturėjo draudimo sutarties.

Siekiant nuoseklumo, Projekto 4 straipsnio 4 dalyje pateikiamos galiojančios TPVCPDĮ redakcijos 41 straipsnio 3 dalies nuostatos, nurodančios, kada privalo būti apdrausta transporto priemonė, papildomai reglamentuojant klausimus, susijusius su neregistruotinos ir neregistruotos transporto priemonės apdraudimu. Projekto 4 straipsnio 4 dalies 1 punkte taip pat nurodyta, kad transporto priemonė turi būti apdrausta vėliausiai registruojant transporto priemonę. Galiojančioje TPVCPDĮ redakcijoje vartojama sąvoka „registravimo diena“, tačiau kadangi draudimo sutarties

įsigaliojimą galima pasirinkti nuo bet kurios valandos, naujas reglamentavimas yra tikslesnis. Projekto 4 straipsnio 4 dalies 2 punkte, siekiant aiškumo, nurodoma, kada turi būti apdrausta jau įregistruota transporto priemonė.

Kadangi tik draudikas turi galimybes užtikrinti, kad draudimo apsauga atitiktų įstatymo reikalavimus, tokia pareiga draudikui numatoma Projekto 4 straipsnio 5 dalyje.

4.8. Draudimo sutarties sudarymas

Atsižvelgiant į tai, kad 2007 metais įsigaliojo Vartotojų teisių apsaugos įstatymas, aktualus jo pavadinimas išdėstomas Projekte (6 straipsnio 1 dalis). Taip pat, atsižvelgiant į technologinius pokyčius ir vykstantį duomenų skaitmenizavimą, numatoma galimybė draudėjo prašymu pateikti tiek popierinę, tiek elektroninę draudimo sutartį ir draudimo liudijimą.

Atsižvelgiant į tai, kad galiojančiame TPVCPDĮ neregamentuota, kaip draudikas turėtų identifikuoti asmenis, su kuriais sudaroma draudimo sutartis, Projekto 6 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybė tokius asmenis identifikuoti vadovaujantis atitinkamų valstybinių registrų duomenimis. Toks reglamentavimas, apimantis asmens duomenų tvarkymą prieš sudarant draudimo sutartį, atitiktų BDAR, kurio 6 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta, kad tvarkyti duomenis yra teisėta tik jeigu tvarkyti duomenis būtina siekiant įvykdyti sutartį, kurios šalis yra duomenų subjektas, arba siekiant imtis veiksmų duomenų subjekto prašymu prieš sudarant sutartį, nuostatas.

Atsižvelgiant į tai, kad dalis Projekto 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų transporto priemonių gali būti neregistruojamos arba neregistruotinos, Projekto 6 straipsnio 2 dalyje nustatomas tokių transporto priemonių savininkų identifikavimo būdas. Taip pat nustatomas ir asmenų, sudarančių pasienio draudimo sutartis, identifikavimo būdas. Šioje Projekto dalyje nebelieka TPVCPDĮ nuostatos, nurodančios, kaip gali būti ginčijamas draudiko atsisakymas sudaryti draudimo sutartį. Siekiant aiškumo ir vientisumo, ginčų nagrinėjimo tvarka nustatoma Projekto 41 straipsnyje „Sprendimų pagal šį įstatymą apskundimo ir ginčų nagrinėjimo tvarka“.

Projekto 6 straipsnio 3 dalyje, siekiant sudaryti draudėjui galimybę gauti kuo geresnį draudimo sutarties pasiūlymą, nustatoma draudėjo teisė savo iniciatyva pateikti papildomus dokumentus, turinčius įtakos vertinant draudimo riziką. Šiame straipsnyje siūloma nuostata, kad draudikas, sudarydamas draudimo sutartį, gali iš duomenų bazės gauti draudimo sutarčiai sudaryti reikalingą, TPVCPDĮ 27 straipsnio 2 dalyje nurodytą informaciją, susijusią su draudėjo, transporto priemonės identifikavimo duomenimis, draustumu ir žalos atlyginimo atvejais ar jų nebuvimu, sudarys galimybę pasinaudoti duomenų bazės funkcinėmis galimybėmis ir užtikrintų tinkamą su asmens duomenų tvarkymu susijusių teisės aktų reikalavimų vykdymą. Be to, siūlomas reglamentavimas sumažintų administracinę naštą tiek draudikams (visa reikalinga informacija bus operatyviai prieinama vienoje vietoje), tiek draudėjams (nereikės teikti draudikui papildomų dokumentų), sumažintų žmogiškų klaidų riziką (nebūtų poreikio duomenų bazėje esančią informaciją vesti ranka).

Projekto 6 straipsnio 5 dalyje numatoma, kad tais atvejais, kai draudimo sutartis sudaroma prieš transporto priemonės registravimą ir yra išduodamas draudimo liudijimas, kuriame nenurodomas transporto priemonės valstybinis numeris, už transporto priemonių valstybinę registraciją atsakinga institucija registracijos duomenis draudikui perduoda per duomenų bazę. Šis pakeitimas atliktas atsižvelgiant į įvykusius technologinius pokyčius informacijos perdavimo srityje ir taikomą praktiką.

Projekto 6 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad informacija raštu teikiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos draudimo įstatyme nustatytais informacijos pateikimo draudėjams, apdraustiesiems, naudos gavėjams ar nukentėjusiems tretiesiems asmenims sąlygomis. Tokios nuostatos išdėstytos atsižvelgiant į modernėjantį ir skaitmenizuojamą draudimo ir kitų finansinių paslaugų teikimą. Taip pat numatoma galimybė informaciją sutarties šalims teikti ne tik raštu, bet ir kitoku abiejų sutarties šalių individualiai sutartu būdu, kas užtikrins, kad draudikas negalėtų reikalauti iš draudėjo jam teikti informaciją tik draudikui priimtinu būdu.

Siekiant išvengti ydingo reglamentavimo, kuris dažnai lemia, kad, per klaidą sudarius antrąją draudimo sutartį (kuri, pagal galiojančio TPVCPDĮ nuostatas, automatiškai pabaigia pirmosios draudimo sutarties galiojimą) ir vėliau ją nutraukus (tai gali būti atlikta ne tik draudėjo,

bet ir draudiko dėl nesumokėtos draudimo įmokos ir pan.), transporto priemonės valdytojas faktiškai lieka be draudimo apsaugos, Projekto 6 straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad tais atvejais, kai sudarytos kelios draudimo sutartys, pareiga atlyginti žalą dėl eismo įvykio, įvykusio sutampančiu ar iš dalies sutampančiu draudimo sutarčių galiojimo laikotarpiu, tenka vėliau draudimo sutartį sudariusiam draudikui. Siūlomas reglamentavimas taip pat leis išvengti dvigubo draudimo išmokos išmokėjimo.

Kadangi Projekte numatyta galimybė draudėjo pageidavimu gauti elektroninę draudimo sutartį ar liudijimą, todėl Projekto 6 straipsnio 11 dalyje, lyginant su galiojančia TPVCAPDĮ redakcija, brauktinas pirmasis sakinyss kaip neleidžiantis užtikrinti elektroninių dokumentų išdavimo.

Projekto 6 straipsnio 12 dalyje įtvirtinama draudiko pareiga draudėją informuoti apie galimybę pildyti elektroninės eismo įvykio deklaracijos formą. Tokia nuostata suformuluota atsižvelgiant į susiformavusią praktiką ir technologinius pokyčius, sudarančius galimybę internetu užpildyti eismo įvykio deklaracijos formą.

4.9. Draudimo sutarties nutraukimas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.218 straipsnio 1 dalimi, apie sutarties nutraukimą dėl esminio sutarties pažeidimo privaloma iš anksto pranešti kitai šaliai per sutartyje nustatytą terminą, o jeigu sutartyje toks terminas nenurodytas, – prieš 30 dienų. Siekiant, kad Projekto nuostatos neprieštarautų Civilinio kodekso nuostatoms, Projekto 7 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad įprastinė draudimo sutartis, jeigu yra esminis draudimo sutarties pažeidimas, turi būti nutraukiama nuo joje nurodytos draudėjo teisės nutraukti įprastinę draudimo sutartį atsiradimo datos. Analogiškos nuostatos, kiek jos susijusios su draudiko ir pasienio draudimo sutarties šalių teise nutraukti įprastinę ir pasienio draudimo sutartis, įtvirtintos Projekto 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse.

Projekto 7 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti vienintelį pasienio draudimo sutarties nutraukimo atvejį vienos iš šalių iniciatyva – tik jei šios sutarties šalis sutarties neįvykdo ar ją vykdo netinkamai ir tai yra esminis pasienio draudimo sutarties pažeidimas. Pagal galiojančią TPVCAPDĮ redakciją draudikas turi galimybę bet kada nutraukti pasienio draudimo sutartį, kas nėra suderinama su reikalavimu, kad privalomos registruoti transporto priemonės turi būti apdraustos. Be to, atsižvelgiant į tarptautinę praktiką, nėra galimybės nutraukti pasienio sutarties draudėjo iniciatyva (kad nebūtų taip, kad įvažiuojant į šalį apsidraudžiama tik kertant sieną).

Kadangi Direktyvos 3 straipsnis numato valstybių narių pareigą užtikrinti, kad būtų apdraustos transporto priemonės, kurių įprastinė buvimo vieta valstybės teritorijoje, Projekto 7 straipsnio 5 dalyje įtvirtinama nuostata, padėsianti šią pareigą įgyvendinti. Projekte nustatoma įprastinę draudimo sutartį įteikusių draudimo produktų platintojo pareiga transporto priemonės draudėją informuoti apie įprastinės draudimo sutarties termino pabaigą ir pareigą apdrausti transporto priemonę.

4.10. Apdraustos transporto priemonės savininko pasikeitimas

Atsižvelgiant į siekį Projektu pakeisti praktikoje sudėtingai taikomas TPVCAPDĮ nuostatas dėl parduodamos transporto priemonės, Projekto 8 straipsnio 1 dalyje reglamentuojami veiksmai pasikeitus apdraustos transporto priemonės savininkui – nustatyta naujojo transporto priemonės savininko pareiga užtikrinti, kad bus sudaryta nauja draudimo sutartis prieš pradedant naudoti transporto priemonę. Toks reglamentavimas pagerintų draudėjų ir transporto priemonių valdytojų padėtį, sumažintų ginčus dėl TPVCAPDĮ taikymo ir užtikrintų sklandesnę draudimo sistemos veikimą. Dabartinis reglamentavimas yra ydingas, nes neįmanoma nustatyti, ar naujam transporto priemonės savininkui buvo perduoti dokumentai, ar ne. Praktikoje dažnos situacijos, kai naujasis transporto priemonės savininkas apie tai, kad transporto priemonė yra nedrausta, sužino tik iš policijos arba sukėlęs eismo įvykį, nes buvęs transporto priemonės savininkas būna nutraukęs draudimo sutartį ir susigražinęs dalį įmokų.

Projekto 8 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad mirus draudėjui draudimo sutartis nepasibaigia, transporto priemonę faktiškai naudojančiam asmeniui pereina teisės ir pareigos pagal draudimo sutartį. Projekte taip pat nustatoma transporto priemonę faktiškai naudojančio asmens pareiga per 5

dienas nuo faktiško transporto priemonės naudojimo pradžios dienos pranešti apie tai draudikui ir pateikti savo duomenis. Taip pat numatomos neigiamos pasekmės dėl nepranešimo apie transporto priemonės perėmimą naudoti. Neigiamos pasekmės gali kilti dėl to, kad nebuvo galima nustatyti transporto priemonę faktiškai naudojančio asmens ir pateikti jam aktualių pranešimų dėl draudimo sutarties ar žalos administravimo, įvertinti draudimo rizikos. Siekiant aiškumo, kada turi būti sudaroma nauja draudimo sutartis po draudėjo mirties, šiame straipsnyje taip pat nustatoma, kad nauja draudimo sutartis turi būti sudaryta pasibaigus draudimo sutarčiai, kuri buvo sudaryta iki draudėjo mirties.

Šios nuostatos aiškiai reglamentuotų šiame straipsnyje nurodomų asmenų teises ir pareigas, be to, sumažintų ginčus dėl TPVCAPDĮ taikymo ir užtikrintų sklandesnį draudimo sistemos veikimą tais atvejais, kai miršta draudėjas. Pažymėtina, kad Projekto 8 straipsnio 2 dalyje nustatytas informacijos pateikimo draudikui terminas (5 dienos) nesutampa su Projekto 8 straipsnio 3 dalyje nustatytu informacijos pateikimo draudikui terminu (15 dienų). Projekto 8 straipsnio 2 dalyje nustatomas 5 dienų informacijos apie faktišką transporto priemonės naudojimą po draudėjo mirties pateikimo draudikui terminas, nes iki informacijos pateikimo draudikui didinamas neapibrėžtumas tiek draudimo apsaugos teikėjui (draudikui), tiek draudimo apsaugos gavėjui (faktinį transporto priemonės valdymą perėmusiam asmeniui), kuris pradeda naudoti transporto priemonę ir gali sukelti eismo įvykį, tačiau draudikas dar nežino, kad bet kuri draudėjui (kuris yra miręs) adresuojama korespondencija dėl draudžiamojo įvykio nebus pristatyta adresatui. Trumpesnis informavimo terminas leis kuo greičiau padaryti su draudimo apsaugos teikimu susijusius pakeitimus, tokiu būdu sumažinant neapibrėžtumą tarp šalių.

4.11. Draudimo sutarties įsigaliojimas ir galiojimas

Projekto 9 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad draudimo sutartis įsigalioja nuo sutartyje nurodyto momento. Toks reglamentavimo poreikis kilo atsižvelgiant į tai, kad draudėjas turi teisę pasirinkti draudėjo sutarties įsigaliojimo dieną ir valandą ir tokia formuluotė labiau atitinka susiklosčiusią praktiką ir geriau užtikrina draudėjo teises.

Projekto 9 straipsnio 3 dalyje neberegamentuojama galiojančioje TPVCAPDĮ redakcijoje nustatyta galimybė perduoti draudikui neatlygintinai saugoti transporto priemonės registracijos numerį, kai draudėjas yra atleistas nuo draudimo įmokų pagal galiojančią draudimo sutartį mokėjimo, nes transporto priemone nebus naudojamosi ilgiau kaip vieną mėnesį. Šiame Projekto straipsnyje taip pat nebenustatoma draudiko pareiga atleidimo nuo draudimo įmokų mokėjimo faktą pažymėti draudimo liudijime, o nustatoma draudiko pareiga patvirtinti draudėjui atleidimo nuo draudimo įmokų faktą. Tokiu reglamentavimu siekiama atsižvelgti į taikomą praktiką ir technologinius pokyčius. Be to, galiojančios TPVCAPDĮ nuostatos būtų sunkiai įgyvendinamos, jeigu draudėjas pasinaudotų elektroninio draudimo dokumento pateikimo galimybe. Galiojančioje TPVCAPDĮ redakcijoje nustatytas pažymėjimas apie atleidimą nuo draudimo įmokų mokėjimo draudimo liudijime buvo nustatytas išimtinai draudimo kontrolės tikslais, kad draudimo liudijimą tikrinantis asmuo matytų, ar suteikiama reikalaujama draudimo apsauga. Praktikoje draudimo kontrolė faktiškai vykdoma vadovaujantis ne popieriniais draudimo liudijimais (kurių pagal SEAKĮ net nebereikia su savimi turėti dalyvaujant kelių eisme), o Biuro administruojamos duomenų bazės pagrindu. Informaciją apie atleidimus nuo įmokų mokėjimo ir su tuo susijusius dalykus draudikai žymi savo duomenų bazėse, atitinkama informacija teikiama į Biuro administruojamą duomenų bazę. Dėl minėtų priežasčių daryti tokių žymų draudimo dokumentuose netikslinga. Siekiant lanksčiau reguliuoti draudėjo ir draudiko santykius, Projekto 9 straipsnio 3 dalyje numatoma galimybė draudėjui su draudiku aptarti abiem pusėms priimtiniu būdu pateikti draudikui išipareigojimą atleidimo nuo draudimo įmokų mokėjimo laikotarpiu nenaudoti pačiam ir neleisti naudoti kitiems asmenims draudimo sutartyje nurodytos transporto priemonės.

Dabartinė TPVCAPDĮ redakcija draudimo sutarties termino pratęsimą numato kaip automatišką. Tačiau draudėjas ne visada gali norėti pratęsti draudimo sutartį, todėl Projekto 9 straipsnio 5 dalyje numatoma, kad „draudimo sutarties terminas gali būti pratęsiamas“. Tokia formuluotė atitiks ir Draudimo įstatymo 99 straipsnio 1 dalį, numatančią, kad, suėjęs draudimo sutarties galiojimo terminui, draudimo sutartyje nustatytais atvejais draudimo sutarties terminas gali

būti automatiškai pratęstas, bet ne ilgiau kaip vieniems metams, jei draudimo sutarties šalis nepareiškia nesutikimo pratęsti sutartį.

Projekto 9 straipsnio 9 dalyje siūloma tikslinti lietuviškos žaliosios kortelės išdavimo sąlygas nustatant: 1) kad žalioji kortelė išduodama vadovaujantis Projekto nuostatomis ir tik transporto priemonėms, kurių įprastinė buvimo vieta yra Lietuvos Respublikos teritorijoje; 2) žaliosios kortelės įsigaliojimo terminą – nuo joje nurodytos dienos 00.00 valandos. Lietuva turi užtikrinti, kad nacionalinė (lietuviška) žalioji kortelė būtų išduodama laikantis žaliosios kortelės sistemos taisyklių. Siekiant tinkamo žaliųjų kortelių išdavimo, būtina TPVCAPDĮ papildyti nors minimaliomis taisyklėmis, kurias turi užtikrinti Lietuva, kaip žaliosios kortelės sistemos dalyvė. Tai sumažintų netinkamų žaliosios kortelės išdavimo atvejų, kurie atsiranda nesant Lietuvos teisės aktuose nustatytų konkrečių reikalavimų.

Atsižvelgiant į Direktyvos 16 straipsnio nuostatas, Projekto 9 straipsnio 10 dalyje nurodoma, kad Europos Komisija tvirtina pažymos apie su draudėjo transporto priemone susijusius žalos atlyginimo atvejus ar jų nebuvimą formą (ši nuostata, kaip ir numatyta Direktyvoje, įsigalios 2024 m. balandžio 23 dieną arba Europos Komisijos įgyvendinimo aktų, kuriais patvirtinama pažymos apie su draudėjo transporto priemone susijusius žalos atlyginimo atvejus ar jų nebuvimą forma, taikymo pradžios dieną, atsižvelgiant į tai, kuri data vėlesnė). Suvienodintas tokių pažymų turinys ir forma leis supaprastinti pažymų patikrinimą ir autentiškumo nustatymą.

4.12. Draudimo sutarties galiojimo teritorija

Projekto 10 straipsnio 1 dalyje nustatoma galimybė išbraukti iš žaliosios kortelės užsienio valstybes. Šis klausimas ypač aktualus dėl tarptautinių sankcijų taikymo, tačiau esant galiojančiai TPVCAPDĮ redakcijai tokia galimybė gali būti ginčijama. Be to, tiek žaliosios kortelės sistemą reglamentuojančiuose teisės aktuose, tiek pačioje žaliojoje kortelėje suteikta teisė draudikui išbraukti pasirinktas užsienio (ne Europos ekonominės erdvės) valstybes, jei draudikas neturi galimybių užtikrinti tinkamos draudimo apsaugos kurioje nors trečiojoje valstybėje. Kai nesutinka suteikti apsaugos pagal žaliąją kortelę užsienio valstybėje vadovaudamasis žaliosios kortelės sistemą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis, draudikas turi pažymėti žaliojoje kortelėje (Projekto 10 straipsnio 4 dalis).

Projekto 10 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad įprastinė draudimo sutartis suteikia draudimo apsaugą dėl žalos, padarytos per eismo įvykį nukentėjusiems tretiesiems asmenims, nuolat gyvenantiems Europos Sąjungos valstybėje narėje, jų tiesioginėje kelionėje tarp dviejų teritorijų, kuriose galioja Europos Sąjungos steigimo sutartis, jei valstybėje, per kurią vykstama, nėra atsakingo nacionalinio draudikų biuro, tačiau pagal žaliosios kortelės sistemos taisykles tokia valstybė yra patronuojama kitos valstybės nacionalinio draudikų biuro. Projekte taip pat siūloma nustatyti, kad įprastinė draudimo sutartis taip pat galioja užsienio valstybėse, kurios, vadovaujantis nacionalinių draudikų biurų konsoliduotais susitarimais pagal Europos Komisijos sprendimus, priskiriamos prilyginamoms pagal laisvą transporto priemonių judėjimą Europos Sąjungos valstybėms narėms – valstybėms, kurių transporto priemonėms panaikinas draudimo tikrinimas. Siūlomas reglamentavimas leistų sklandžiai įgyvendinti ne vieną Europos Komisijos įgyvendinamą sprendimą dėl Direktyvos 2009/103/EB taikymo, tikrinant motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą (pvz., 2005/849/EB; 2011/754/ES, 2020/1358, 2021/1145), ir suteiktų daugiau garantijų draudėjui. Šiuose Europos Komisijos sprendimuose nurodytos šalys prilyginamos Europos Sąjungos valstybėms pagal draudimo, kontrolės ir žalos atlyginimo sistemą. Nurodytų šalių ratas yra platesnis nei Europos ekonominės erdvės šalys ir Šveicarija, todėl įprastinės draudimo sutartys turi suteikti draudimo apsaugą visose šiose teritorijose. Siūlomas reglamentavimas taip pat gerintų apdraustųjų padėtį, nes būtų daugiau aiškumo dėl draudimo apsaugos.

Galiojanti TPVCAPDĮ redakcija (10 straipsnio 3 dalis) neatitinka tarptautinės draudimo sistemos standartų (be Europos Sąjungos valstybių draudimo įmonių sudarytų draudimo sutarčių, į Lietuvą atvykstančios transporto priemonės gali būti apdraustos ir užsienio draudimo įmonių ar kitų Europos Sąjungos draudimo įmonių, išduodant žaliąsias korteles), yra galimai klaidinanti ir diskriminuoja užsienio valstybių draudimo įmones dėl jų teisės išduoti savo šalies transporto

priemonėms savo nacionalinę žaliąją kortelę. Siekiant pakeisti tokią padėtį Projekto 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad transporto priemonėms, kurios naudojamos Lietuvos Respublikoje ir kurių įprastinė buvimo vieta yra kitoje valstybėje, Lietuvos Respublikoje pripažįstamos ne tik kitų valstybių draudimo įmonių arba filialų sudarytos draudimo sutartys, bet ir draudimo liudijimai, kurie atitinka žaliosios kortelės sistemos narių tarpusavio susitarimus, ir kitų užsienio valstybių draudimo įmonių žaliosios kortelės. Tokie pakeitimai sudarytų sąlygas sklandžiai įgyvendinti minėtus Europos Komisijos įgyvendinamus sprendimus dėl Direktyvos 2009/103/EB taikymo, tikrinant motorinių transporto priemonių draudimą. Šiuose sprendimuose nurodytos šalys prilyginamos Europos Sąjungos valstybėms pagal draudimo, kontrolės ir žalos atlyginimo sistemą.

Projekto 10 straipsnio 4 dalyje nustatant, kad žalioji kortelė galioja ir suteikia draudimo apsaugą ne tik žaliojoje kortelėje nurodytose valstybėse, bet ir tose valstybėse, kurios neturi nacionalinio draudikų biuro, bet pagal žaliosios kortelės sistemos taisyklės yra patronuojamos kitos valstybės nacionalinio draudikų biuro, yra išplečiama žaliosios kortelės galiojimo teritorija ir žaliosios kortelės suteikiama apsauga apima daugiau valstybių, pvz., Monaką, San Mariną ir kt. panašias žaliojoje kortelėje nenurodomas mažas valstybes.

4.13. Draudimo sumos ir įmokos

Atsižvelgiant į siekį užtikrinti vienodą minimalią nukentėjusių trečiųjų asmenų apsaugą visoje Europos Sąjungoje, Direktyvos 9 straipsnyje nustatytos mažiausios draudimo sumos. Perkelti šiame Direktyvos straipsnyje esančias nuostatas į nacionalinę teisę, Projekto 11 straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad draudimo suma dėl vieno eismo įvykio Lietuvos Respublikos teritorijoje, neatsižvelgiant į tai, kiek yra nukentėjusių trečiųjų asmenų, yra 6 450 000 eurų dėl žalos asmeniui (įskaitant neturtinę eismo įvykio žalą) ir 1 300 000 eurų dėl žalos turtui. Kaip nustatyta Direktyvos 9 straipsnio 2 dalyje, draudimo sumų dydžiai dėl žalos asmeniui ir dėl žalos turtui kas 5 metai nuo 2021 m. gruodžio 22 d. bus indeksuojami atsižvelgiant į Europos suderintą vartotojų kainų indeksą ir nurodomi Europos Komisijos deleguotuosiuose aktuose.

Direktyvos 16 straipsnyje nustatyta, kad apskaičiuodamas draudimo įmokos dydį draudikas negali atsižvelgti į draudėjo pilietybę ar ankstesnę gyvenamąją vietą. Šias nuostatas siūloma perkelti į Projekto 11 straipsnio 4 dalį, kurios įsigaliojimas, kaip ir numatyta Direktyvoje, nustatomas 2024 m. balandžio 23 d. arba Europos Komisijos įgyvendinimo aktu, kuriais patvirtinama pažymos apie su draudėjo transporto priemone susijusius žalos atlyginimo atvejus ar jų nebuvimą forma, taikymo pradžios dieną, atsižvelgiant į tai, kuri data vėlesnė. Taip pat, atsižvelgiant į Direktyvos nuostatas, minėtame straipsnyje nustatoma, kad kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje išduota pažyma apie su draudėjo transporto priemone susijusius žalos atlyginimo atvejus ar jų nebuvimą laikoma lygiaverte Lietuvos Respublikoje išduotai pažymai. TPVCAPDĮ taip pat nustatomas reikalavimas draudikams politikos, susijusios su pažymų apie su draudėjo transporto priemone susijusius žalos atlyginimo atvejus ar jų nebuvimą panaudojimu apskaičiuojant draudimo įmokų dydžius, įgyvendinimo ataskaitas skelbti savo interneto svetainėse. Toks reglamentavimas leis įgyvendinti Direktyvos sąlygą, kad valstybės narės galėtų patikrinti, ar draudimo įmonės pripažįsta pažymas apie ankstesnius reikalavimus atlyginti žalą ir kaip tai daro. Draudimo priežiūros institucijai nustatoma pareiga tikrinti, kaip draudikai laikosi jiems numatyto reikalavimo skelbti savo interneto svetainėse nurodytą informaciją.

Projekto 11 straipsnio 7 dalyje nustatomas papildomas atvejis, kai draudikas, išmokėjęs išmoką, turi teisę reikalauti iš draudėjo grąžinti dėl padarytos žalos draudiko išmokėtas sumas: pasikeitus transporto priemonės savininkui žala buvo padaryta nesudarius naujos draudimo sutarties. Siūlomas reglamentavimas turės neigiamas pasekmes naujam transporto priemonės savininkui, kai nevykdoma pareiga sudaryti naują draudimo sutartį prieš pradėdant naudoti transporto priemonę.

4.14. Eismo įvykio dalyvių ir nukentėjusių trečiųjų asmenų pareigos

Projekto 12 straipsnio 1 dalyje sąvoka „su juo susijęs transporto priemonės valdytojas“ keičiama į „eismo įvykyje dalyvavusios transporto priemonės valdytojas“. Manytina, kad toks pakeitimas suteiks aiškumo, kam tenka įstatyme nustatytos pareigos. Pažymėtina, kad Projekto 12

straipsnio 1 dalyje dėstomos tik tos eismo įvykyje dalyvavusios transporto priemonės valdytojo pareigos, kurios nenurodytos SEAKĮ ir kurios atitinka žalą atlyginančio subjekto teisę prašyti asmenį, už kurį reikia atlyginti žalą, kad jis elgtųsi kuo ekonomiškiau, racionaliau ir atsakingiau, t. y. kad nebūtų nepagrįstai didinama žala.

Projekto 12 straipsnio 1 dalies 2 punkte nepateikiama nuoroda į Kelių eismo taisykles, kai apie eismo įvykį turi būti pranešta arba gali būti nepranešta policijai, o pateikiama abstraktesnė nuoroda į teisės aktus, reglamentuojančius atvejus, kada nebūtina apie eismo įvykį pranešti policijai. Toks reglamentavimas pateiktas atsižvelgiant į tai, kad eismo įvykis gali įvykti užsienyje ir vadovaujantis tos užsienio valstybės teisės aktais, kuriuose esantis reglamentavimas nebūtinai turi sutapti su Lietuvoje taikomu reglamentavimu, turėtų būti sprendžiama, būtina ar nebūtina į eismo įvykį kviešti policiją.

Atsižvelgiant į technologinius pokyčius ir galimybę pildyti elektroninės eismo įvykio deklaracijos formą, Projekto 12 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtinama galimybė eismo įvykio vietoje pildyti elektroninės eismo įvykio deklaracijos formą, kai eismo įvykio dalyviai sutaria dėl eismo įvykio aplinkybių ir, vadovaudamiesi taikytiniais teisės aktais, reglamentuojančiais atvejus, kada nebūtina apie eismo įvykį pranešti policijai, nekviečia policijos į eismo įvykio vietą. Be to, atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis Projektu, turės būti draudžiamos ir neregistruotinos transporto priemonės, atitinkančios Projekte nurodytos greičio ir svorio kriterijus, siekiant lengviau identifikuoti šios transporto priemonės valdytojus nustatoma, kad aprašant eismo įvykio aplinkybes ir nubraižant eismo įvykio schemą ant švaraus popieriaus lapo, turės būti nurodomas šios transporto priemonės valdytojo asmens kodas. Papildomai nustatoma, kad valstybinis numerio ženklas nurodomas tik jeigu jis yra, numatoma, kad turi būti nurodytas ir sugadintas turtas. Projekte numatyta galimybė ant švaraus popieriaus lapo aprašyti eismo įvykio aplinkybes ir nubraižyti eismo įvykio schemą yra krašutinė priemonė, sudaranti galimybę į eismo įvykio vietą nekviesti policijos, kai transporto priemonių valdytojai sutaria dėl eismo įvykio aplinkybių ir kai nė vienas eismo įvykio dalyvis neturi eismo įvykio deklaracijos formos ir nėra galimybės pildyti elektroninės eismo įvykio deklaracijos formos.

Šiuo metu galiojančio TPVCPDĮ 12 straipsnio 1 dalies 5 punktas neatitinka įvykusių technologinių pokyčių ir realios susiklosčiusios praktikos, todėl Projekto 12 straipsnio 1 dalies 4 punkte eismo įvykio kaltininkui numatoma galimybė ne tik raštu, bet ir Projekto 6 straipsnio 9 dalyje nurodytu būdu (raštu ir kitoku abiejų sutarties šalių individualiai sutartu būdu) pranešti draudikui apie eismo įvykį, dėl kurio jis yra atsakingas, kas supaprastintų nukentėjusių trečiųjų asmenų kreipimosi tvarką ir paspartintų žalos atlyginimo procesą. Faktiškai tokia praktika taikoma ir šiuo metu, tačiau galiojančios TPVCPDĮ nuostatos (dėl būtinybės teikti deklaraciją ir pranešti tik raštu) ginčo atveju gali pabloginti nukentėjusio trečiojo asmens teises. Taip pat numatoma galimybė draudikui nepranešti apie eismo įvykį, kai buvo užpildyta elektroninės eismo įvykio deklaracijos forma. Papildomai Projekte, be eismo įvykio deklaracijos arba šio dokumento skaitmeninės kopijos ar kito eismo įvykio dalyvių pasirašyto dokumento pateikimo, eismo įvykio kaltininkui numatoma alternatyvi pareiga leisti draudikui susipažinti su eismo įvykio deklaracija arba šio dokumento skaitmenine kopija ar kitu eismo įvykio dalyvių pasirašytu dokumentu.

Projektu siekiama sudaryti galimybes operatyviai administruoti žalą ir išmokėti draudimo išmoką, todėl Projekto 12 straipsnio 2 dalyje siūloma įrašyti nuostatą, kad už žalą atsakingas transporto priemonės valdytojas privalo draudimo išmoką mokančio subjekto prašymu pateikti visus turimus įrodymus dėl eismo aplinkybių ir žalos. Siekiant aiškumo, šioje dalyje sąvoka „su eismo įvykiu susijęs transporto priemonės valdytojas“ pakeičiama sąvoka „eismo įvykyje dalyvavusios transporto priemonės valdytojas“.

Projekto 12 straipsnio 3 dalyje aiškiau aptariami Biurui pavestų žalų administravimo klausimai, be to, detalizuojamos privalomos procedūros, priklausomai nuo kaltininko padaryto žalos tipo (ir straipsnio, kuriuo vadovaujantis tokia žala administruojama), aiškiau įvardijamos neapdraustos transporto priemonės valdytojo pareigos. Naujas reglamentavimas suteiks aiškumo, kai žalą turi atlyginti Biuras, nes dabartinis reglamentavimas, nesant aiškumo, kelia daug neigiamų pasekmių tiek žalą sukėlusiam asmeniui (kuris, nežinodamas savo pareigų ir teisių, praleidžia tinkamą momentą įrodyti savo požiūrį), tiek nukentėjusiam trečiajam asmeniui (kuriam, dėl

kaltininko keliamų klausimų praėjus ilgam laiko tarpui po įvykio, žalos atlyginimas užsitęsia, tampa sudėtinga užtikrinti sklandų ir operatyvų žalos atlyginimą, kaip to reikalauja Direktyva), tiek Biurui, kuris vietoj to, kad operatyviai atlygintų žalą nukentėjusiam trečiajam asmeniui, yra priverstas vilkinti procesą tol, kol kaltininkas, dažnai nepagrįstai, ginčija net menkiausias eismo įvykio ir civilinės atsakomybės detales. Siūlomos Projekto 12 straipsnio 3 dalies nuostatos leistų užtikrinti greitesnį žalos administravimą bei teisingesnį žalos dydžio ir mokėtinos draudimo išmokos nustatymą. Be to, šioje dalyje taip pat nustatoma elektroninės eismo įvykio deklaracijos pateikimo galimybė.

4.15. Pretenzija dėl padarytos žalos

Projektu siekiama kuo aiškiau reglamentuoti tiek nukentėjusių trečiųjų asmenų, tiek eismo įvykio kaltininkų veiksmus, kad eismo įvykio žalos administravimas būtų sklandesnis. Siekiant sumažinti dvigubo žalos atlyginimo riziką, Projekto 13 straipsnio 1 dalyje nustatoma nukentėjusio trečiojo asmens pareiga, norint gauti draudimo išmoką, kreiptis tiesiogiai į atsakingą draudiką arba Projekte nurodytais atvejais į Biurą. Kaip papildomas saugiklis siekiant išvengti dvigubo žalos atlyginimo rizikos numatoma nukentėjusio trečiojo asmens pareiga raštu pranešti atsakingam draudikui ar Biurui, jeigu dėl žalos atlyginimo buvo kreiptasi ne tik į atsakingą draudiką ar Biurą, bet ir tiesiogiai į eismo įvykio kaltininką ir (ar) už žalą atsakingą asmenį.

Draudimo objektas yra transporto priemonių valdytojų civilinė atsakomybė, todėl žalai atlyginti pakanka duomenų apie eismo įvykį sukėlusią transporto priemonę. Kaltininko tapatybės įrodinėjimas yra žalos atlyginimą apsunkinanti aplinkybė, todėl Projekto 13 straipsnio 4 dalyje, palyginti su galiojančios TPVCAPDĮ 13 straipsnio 4 dalimi, atsisakoma kaltininko tapatybės įrodinėjimo sąlygos siekiant išmokėti draudimo išmoką. Be to, siūlomas reglamentavimas, kad išmoką mokantis subjektas moka draudimo išmoką tik jei nustatoma nedrausta transporto priemonė, leis sumažinti draudikų ginčus – esant neaiškumų dabar galiojančioje TPVCAPDĮ redakcijoje draudikai nespėdavo žalos atlyginimo klausimo net ir paaiškėjus, kad vėliau identifikuota transporto priemonė eismo įvykio metu buvo apdrausta. Siūlomas reglamentavimas, susijęs su nedraustos transporto priemonės nustatymu (identifikavimu), bus taikomas ir neregistruotoms transporto priemonėms, kurioms numatyta apdraudimo pareiga. Kadangi transporto priemonės yra neregistruotos, kas reiškia, kad jos neturi valstybinių numerio ženklų, jų identifikavimas neabejotinai bus sudėtingesnis. Tačiau šio projekto tikslas nėra sukurti neregistruotinių transporto priemonių registracijos sistemą ir tiek Biuras, tiek draudikai, policija ar kitos institucijos turės prisitaikyti prie nustatomo reglamentavimo. Viena iš galimybių, kaip palengvinti neregistruotinių draustinių transporto priemonių identifikaciją, – draudikai apdraustas transporto priemonės galėtų žymėti holograminiais lipdukais.

4.16. Taikytina teisė

Siekiant išvengti situacijų, kad tais atvejais, kai Lietuvos Respublikoje paskirtas atstovas pretenzijoms dėl padarytos žalos nagrinėti, sprendamas draudimo išmokos mokėjimo klausimą ir nustatęs, kad žala padaryta ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, paprašo visus dokumentus pateikti pagal eismo įvykio šalies teisės aktų reikalavimus (blankai, kalba ir t. t.), Projekto 14 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad vadovavimasisi valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, draudimą reglamentuojančiais teisės aktais yra papildoma alternatyva, taikoma greta vadovavimosi Lietuvos Respublikos teisės aktais.

4.17. Žalos nustatymas

Atsižvelgiant į įvykusius technologinius pokyčius, Projekto 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtinama sąlyga, kada nukentėjusiam trečiajam asmeniui, norint gauti išmoką, nereikia atsakingam draudikui ar Biurui pateikti eismo įvykio deklaracijos arba šio dokumento skaitmeninės kopijos, – kai buvo užpildyta elektroninės eismo įvykio deklaracijos forma.

Projekto 15 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatoma galimybė vykdyti sugadinto ar sunaikinto turto apžiūros procedūrą nuotoliniu būdu pagal pateiktus turto sugadinimo ar sunaikinimo įrodymo dokumentus, nuotraukas ir (arba) vaizdo įrašus, jei tai pakankama, kad būtų tinkamai užfiksuoti

padaryti turto sugadinimai ar sunaikinimas. Siūlomu reglamentavimu siekiama mažinti administracinę naštą (įskaitant naštą nukentėjusiems tretiesiems asmenims) ir įteisinama praktikoje jau taikoma žalos nustatymo sistema, vadovaujantis nukentėjusio trečiojo asmens pateiktais dokumentais. Pažymėtina, kad nuotolinė turto apžiūros procedūra be nukentėjusio trečiojo asmens sutikimo negalės būti vykdoma, nes šiam nepateikus draudikui pirmiau nurodytų dokumentų, būtinų turtui padarytiems sugadinimams ar sunaikinimui tinkamai užfiksuoti, draudikas ar Biuras privalės apžiūrėti transporto priemonę.

Kadangi atsakingas draudikas ar Biuras, nustatydamas žalą, neturi teisės duoti nukentėjusiam trečiajam asmeniui privalomai vykdytinų nurodymų dėl medicininės apžiūros atlikimo, Projekto 15 straipsnio 6 dalyje įtvirtinama atsakingo draudiko ar Biuro teisė siūlyti nukentėjusiam trečiajam asmeniui atlikti medicininę apžiūrą.

Kadangi sąvoka „darbingumo lygis“ pagal 2022 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1722 2024 m. sausio 1 d. keičiama į sąvoką „dalyvumo lygis“, Projekte nustatoma, kad 2024 m. sausio 1 d. įsigalios patikslinta Projekto 15 straipsnio 7 dalies redakcija, kurioje vartojama nauja sąvoka „dalyvumo lygis“.

Projekte nustatoma, kad Eismo įvykių informacinės sistemos valdytojas ir (arba) Administracinių nusižengimų registro valdytojas per duomenų bazę teikia draudikams ar Biurui informaciją apie eismo įvykį ir (arba) kelių eismo taisyklių pažeidimus (Projekto 15 straipsnio 8 dalis). Pagal šiuo metu taikomą praktiką, informaciją draudikams ir Biurui teikia policija. Kadangi nuo 2024 m. liepos 1 d. policija nebus Eismo įvykių informacinės sistemos valdytoja, Projekte nustatoma pareiga teikti informaciją Eismo įvykių informacinės sistemos valdytojui ir Administracinių nusižengimų registro valdytojui. Siūlomas reglamentavimas taip pat leis užtikrinti su asmens duomenų tvarkymu susijusių teisės aktų reikalavimus.

4.18. Draudimo išmokos mokėjimo principai

Projekto 16 straipsnio 1 dalyje, siekiant pašalinti prieštaravimus reglamentui Roma II, nustatoma galimybė mokėti draudimo išmoką vadovaujantis draudimą reglamentuojančiais Lietuvos Respublikos teisės aktais, Nacionalinių draudikų biurų bendradarbiavimo nuostatais, Europos Sąjungos teisės aktais, reglamentuojančiais Europos Sąjungos valstybių narių institucijų, atsakingų už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, teises ir pareigas, bei sutarčių tarp Biuro ir kitų valstybių subjektų, dalyvaujančių atlyginant žalą, sąlygomis. Kadangi Biuras yra tarptautinės draudimo sistemos narys (žaliosios kortelės sistema), todėl dėl tarptautinių Biuro administruojamų žalų (kai draudimo išmokos mokėjimas neapsiriboja tik eismo įvykiais Lietuvoje) jis turi vadovautis tarptautinės draudimo sistemos dokumentais ir sutartimis bei vykdyti juose aptartas procedūras. Taip pat šiame straipsnyje aiškiau išdėstomos nuostatos, reglamentuojančios draudimo išmokos mokėjimo principus.

Įgyvendinant Direktyvos 15a straipsnio reikalavimus Projekto 16 straipsnio 6 dalyje numatoma velkamos transporto priemonės draudiko pareiga, kai dėl žalos padarymo atsakomybė kyla velkančios transporto priemonės valdytojui, nukentėjusio trečiojo asmens prašymu pateikti informaciją apie velkančios transporto priemonės draudiką arba, jeigu velkančios transporto priemonės civilinę atsakomybę apdraudęs draudikas nėra žinomas, – pateikti nukentėjusiam trečiajam asmeniui informaciją apie žalos atlyginimą vadovaujantis Projekto 17 straipsnio nuostatomis.

4.19. Biuro mokama draudimo išmoka

Projekto 17 straipsnio 1 dalies 1 punkte siūloma nustatyti, kad Biuras moka draudimo išmoką, kai neapdrausta transporto priemonė padaryta žala ne tik Europos Sąjungos valstybėje narėje, bet ir valstybėje, prilyginamoje pagal laisvą transporto priemonių judėjimą Europos Sąjungos valstybei narei. Siūlomas reglamentavimas pagerintų apdraustųjų padėtį, nes būtų daugiau aiškumo dėl draudimo apsaugos ir sudarytų sąlygas sklandžiai įgyvendinti Europos Komisijos įgyvendinamus sprendimus dėl Direktyvos 2009/103/EB taikymo, tikrinant motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą (pvz., 2005/849/EB, 2011/754/ES, 2020/1358,

2021/1145). Šiuose sprendimuose nurodytos šalys prilyginamos Europos Sąjungos valstybėms narėms pagal draudimo, kontrolės ir žalos atlyginimo sistemą.

Projekto 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte atsisakyta reikalavimo nustatyti eismo įvykio kaltininką prieš išmokant draudimo išmoką pagal šį straipsnį. Draudimo objektas yra transporto priemonių valdytojų civilinė atsakomybė, todėl žalai atlyginti pakanka eismo įvykį sukėlusios transporto priemonės. Tai užtikrins greitesnį žalos atlyginimą nukentėjusiam trečiajam asmeniui.

Projekto 17 straipsnio 1 dalies 3 punkte, perkeliant į nacionalinę teisę Direktyvos 10a straipsnio 1 dalies b punktą ir Direktyvos 25a straipsnio 1 dalies b punktą, nustatoma, kad Biuras moka išmoką dėl žalos atlyginimo nukentėjusiems tretiesiems asmenims ir kai atsakingo draudiko atžvilgiu priimtas sprendimas pradėti likvidavimo procedūrą dėl nemokumo.

Projekto 17 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad Biuras moka draudimo išmoką pagal šio straipsnio 1 dalies 2 punktą taikydamas 300 eurų franšizę, kuri išskaičiuojama tik iš nustatytos žalos turtui sumos. Taigi siūloma, kad franšizė būtų taikoma dėl padarytos žalos turtui, jei dėl to paties eismo įvykio nors vienam nukentėjusiam trečiajam asmeniui Biuras moka draudimo išmoką dėl padarytos žalos sveikatai, esant sunkiam sveikatos sutrikdymui. Nurodytu atveju franšizės taikymas nustatytas Direktyvos 10 straipsnyje, kuriame nustatyta ne didesnė nei 500 eurų franšizė. Taigi pateiktas siūlymas atitinka Direktyvos nuostatas. Pagal draudimo logiką reikėtų pabrėžti, kad Projekto 17 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatos nėra civilinės atsakomybės objektas (t. y. tokiems eismo įvykiams netaikomos įprastos civilinės atsakomybės sąlygos: žalą sukėlė kaltas asmuo (kaltės sąlyga) savo neteisėtais veiksmais; tarp kaltininko veiksmų ir žalos yra priežastinis ryšys) ir jos įrašytos siekiant perkelti Direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę. Tačiau Direktyva šiuo atveju bando kurti papildomą socialinės apsaugos modelį (o ne civilinės atsakomybės principais pagrįstą sistemą), kuris orientuotas į pagalbą nukentėjusiam trečiajam asmeniui dėl žalos sveikatai ar gyvybei. Tuo tarpu dėl turtinės žalos leidžiama daryti išlygas, taikant franšizę. Kadangi Europos Sąjungos teisės aktais nuolat plečiamos teiktinos draudimo apsaugos ribos, pagal kurias galutinis mokėtojas yra tas pats draudėjas (net ir dėl tų atvejų, kurie priskirti Biuro kompetencijai), todėl naudojimasis Europos Sąjungos teisės aktuose nustatytais išlygomis yra pagrįstas tuo atveju, jeigu valstybei kelia iššūkių didėjančios kainos (tarp jų ir draudimo). Kiekvienai valstybei būtina pasirinkti strategiją, kurią sistemą palaikyti: ar besąlygišką visa apimančią eismo įvykiuose nukentėjusių trečiųjų asmenų apsaugą, už kurią solidariai turėtų susimokėti visi transporto priemonių valdytojai (tokiu atveju taikant nuoseklią sistemą, užtikrinančią, kad visų transporto priemonių valdytojai (net ir nedalyvaujantys viešajame kelių eisme) draustųsi), ar ieškoti balanso tarp draudėjų ir nukentėjusių trečiųjų asmenų, nustatant atsakomybę tik dažniausiai pasitaikančiais ir pažeidžiamiausiais atvejais. Atsižvelgiant į nukentėjusio trečiojo asmens ir draudėjo interesus, siūloma nustatyti mažesnę (300 eurų) franšizę, nei galima pagal Direktyvą (iki 500 eurų). Nustatoma franšizė nebūtų didesnė, nei taikoma kitų rūšių draudimams, pvz., kasko draudimo atveju pagal viešai prieinamą informaciją draudimo įmonės numato galimybę rinktis franšizės dydį nuo 100 eurų iki 300 eurų. Pasirinktas franšizės dydis turi tiesioginį ryšį draudimo įmokos dydžiui, t. y. kuo didesnė franšizė, tuo mažesnė draudimo įmoka.

Siekiant į nacionalinę teisę perkelti Direktyvos nuostatas (10a straipsnį), Projekto 17 straipsnio 4 dalyje nustatoma galimybė nukentėjusiam trečiajam asmeniui kreiptis į Biurą dėl žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo, kai kaltininko civilinę atsakomybę apdraudusiai kitos Europos Sąjungos valstybės narės draudimo įmonei iškelta bankroto byla arba pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo.

Siekiant pašalinti prieštaravimus reglamentui Roma II, Projekto 17 straipsnio 5 dalyje nustatoma galimybė mokėti draudimo išmoką vadovaujantis ne tik valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, teisės aktais, bet ir kitais žaliosios kortelės sistemą reglamentuojančiais teisės aktais. Kadangi Biuras yra tarptautinės draudimo sistemos narys (žaliosios kortelės sistema), dėl tarptautinių Biuro administruojamų žalų (kai draudimo išmokos mokėjimas neapsiriboja tik eismo įvykiais Lietuvoje) jis turi vadovautis tarptautinės draudimo sistemos dokumentais ir sutartimis bei vykdyti juose nustatytas procedūras. Taip pat Projekto 17 straipsnio 5 dalyje siūloma išdėstyti nuostatas, susijusias su informacijos kaltininkui teikimu, aiškiai reglamentuoti kaltininko teisę ginčyti žalos atlyginimą iki jos kompensavimo dienos. Aiškus kaltininko teisių ir jo informuotumo

reglamentavimas leistų jam laiku įsitraukti į žalos atlyginimo procesą, kas sumažintų neaiškumų, ginčų ateityje, neblogintų nukentėjusio trečiojo asmens padėties dėl kaltininko trukdomo sklandaus žalos atlyginimo proceso, kai pirminiuose žalos atlyginimo etapuose kaltininkas elgiasi pasyviai. Pažymėtina, kad aiškiai aptarta žalos administravimo sistema ir dalyvių teisės ir pareigos, apie kurias jie informuojami, yra ypač aktuali draudimo išmokas gavusiems nukentėjusiems tretiesiems asmenims, kurie po ilgo laiko, reaguodami į kaltininko pradėtą tiek eismo įvykio aplinkybių, tiek padarytos žalos dydžio ginčijimo procesą, turi eikvoti tam daug laiko ir jėgų (tokiu būdu nukentėjęs asmuo net 2 kartus įtraukiamas į žalos administravimo procesą: vieną kartą – kai kreipiasi dėl draudimo išmokos, kitą kartą – kai kaltininkas pradeda ginčyti jo teisėtai gautą draudimo išmoką).

Igyvendinant Direktyvos 10a straipsnio 10 dalį, Projekto 17 straipsnio 6 dalies 5 punkte siūloma nustatyti, kad Biuras, atsižvelgdamas į Europos Sąjungos teisės aktus, reglamentuojančius Europos Sąjungos valstybių narių institucijų, atsakingų už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, teises ir pareigas, susitarimų, pasirašytų tarp žalos atlyginimo institucijų, institucijų, įpareigotų atlyginti žalą už draudimo įmonę, kai draudimo įmonei iškelta bankroto byla arba pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo, ir garantinių fondų, nuostatas, turi kompensuoti kitos Europos Sąjungos valstybės narės institucijai, įpareigotai atlyginti žalą už draudimo įmonę, kuriai iškelta bankroto byla arba pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo, jos nukentėjusiam trečiajam asmeniui sumokėtą sumą ir sumokėti nustatytą atlygį už žalos administravimą, kai kaltininko civilinę atsakomybę apdraudė Lietuvos Respublikoje įsteigta draudimo įmonė – Biuro narė, kuriai iškelta bankroto byla arba pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo. Biuras privalo išmokėti kitos valstybės institucijai, įpareigotai atlyginti žalą, kai draudimo įmonei iškelta bankroto byla arba pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo, reikalaujamas sumas ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo reikalavimo atlyginti minėtas sumas gavimo dienos, išskyrus atvejus, kai Biuro ir žalą atlyginusios institucijos sudarytuose susitarimuose nustatyti kiti terminai (TPVCAPDĮ 17 straipsnio 7 dalis). Projekto 17 straipsnio 6 dalies 5 punkto ir 17 straipsnio 7 dalies įsigaliojimas, kaip ir numatyta Direktyvoje, numatomas susitarimo tarp Biuro ir kitų Europos Sąjungos valstybės narių institucijų, atsakingų už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, sudarymo dieną arba Europos Komisijos deleguotųjų aktų, kurie susiję su teisėmis ir pareigomis dėl išmokėtų žalos atlyginimo sumų grąžinimo, kai draudikai bankrutuoja ar likviduojami dėl nemokumo, taikymo pradžios dieną, tačiau ne anksčiau nei 2023 m. gruodžio 23 d.

4.20. Biuro nagrinėjamos pretenzijos

Siekiant perkelti Direktyvos 25a straipsnio nuostatas į nacionalinę teisę, Projekto 18 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatomas papildomas atvejis, kai Biuras moka draudimo išmoką nukentėjusiam trečiajam asmeniui, kuris nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje, kai žala padaryta kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kai kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje įsteigta (registruota) kaltininko civilinę atsakomybę apdraudusiai draudimo įmonei yra iškelta bankroto byla arba pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo. Projekto 18 straipsnio 3 dalies 3 punkto įsigaliojimas, kaip ir numatyta Direktyvoje, nustatomas susitarimo tarp Biuro ir kitų Europos Sąjungos valstybės narių institucijų, atsakingų už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, sudarymo dieną arba Europos Komisijos deleguotųjų aktų, kurie susiję su teisėmis ir pareigomis dėl išmokėtų žalos atlyginimo sumų grąžinimo, kai draudikai bankrutuoja ar likviduojami dėl nemokumo, taikymo pradžios dieną, tačiau ne anksčiau nei 2023 m. gruodžio 23 d.

Projekto 18 straipsnio 5 ir 6 dalyse, palyginti su galiojančia TPVCAPDĮ redakcija, aiškiau reglamentuojami terminai, per kuriuos Biuras turi išnagrinėti pretenzijas dėl padarytos žalos.

Projekto 18 straipsnio 7 dalyje, siekiant pašalinti prieštaravimus reglamentui Roma II, nustatoma galimybė mokėti draudimo išmoką vadovaujantis Europos Sąjungos teisės aktais, reglamentuojančius Europos Sąjungos valstybių narių institucijų, atsakingų už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, teises ir pareigas, sutarčių, pasirašytų tarp žalų atlyginimo institucijų, institucijų, įpareigotų atlyginti žalą už nemokias draudimo įmones, ir garantinių fondų, nuostatomis. Šiame straipsnyje taip pat nustatoma papildoma galimybė Biurui

nutraukti pretenzijos dėl padarytos žalos nagrinėjimą, kai tampa žinoma, kad nukentėjęs asmuo dėl žalos atlyginimo kreipėsi į kitos valstybės instituciją, atsakingą už žalos atlyginimą. Tai leistų išvengti galimo dvigubo žalos atlyginimo nukentėjusiam trečiajam asmeniui.

Siekiant suderinti Projekto nuostatas tarpusavyje, Projekto 18 straipsnio 8 dalyje nustatoma tvarka, kurios laikydamasis Biuras apie gautą pretenziją atlyginti žalą informuoja kitų šalių žalų atlyginimo įstaigas, draudikus, garantinius fondus, už žalą atsakingus asmenis.

4.21. Draudimo išmokos mokėjimo tvarka

Projekto 19 straipsnio 5 dalyje nurodant sąlygas, kurioms esant mokama draudimo išmoka, nepateikiama nuoroda į Kelių eismo taisykles, kai apie eismo įvykį turi būti pranešta policijai, o pateikiama abstraktesnė nuoroda į teisės aktus, reglamentuojančius atvejus, kada apie eismo įvykį nebūtina pranešti policijai. Toks reglamentavimas nustatomas atsižvelgiant į tai, kad eismo įvykis gali įvykti užsienyje ir vadovaujantis tos užsienio valstybės teisės aktais, kuriuose esantis reglamentavimas nebūtinai turi sutapti su Lietuvoje taikomu reglamentavimu, turėtų būti sprendžiama, būtina ar nebūtina į eismo įvykį kviešti policiją.

Projekto 19 straipsnio 6 dalyje siūloma atsisakyti numatyto vienos darbo dienos termino, per kurį draudikas ar Biuras turi pervesti draudimo išmoką turtą remontuojančiai įmonei, nes dabartinis reguliavimas praktikoje yra neįgyvendinamas. Be to, praktikoje draudikai atsiskaito su remonto įmonėmis pagal nustatytą grafiką ir ne už vieną konkretų automobilio remontą, o už kelis (mokėjimo nurodymuose nurodomi žalų bylų numeriai) ir taip sutaupoma lėšų už banko pavedimus. Todėl Projekte nustatoma galimybė asmens pasirinkimu mokėti draudimo išmoką vienkartinę išmoką (mokant vienkartinę išmoką, turi būti sudaromas susitarimas dėl visos žalos, kuri nustatyta vadovaujantis gautais dokumentais, atlyginimo) arba periodinėmis išmokomis. Svarbu paminėti, kad pagal TPVCAPDĮ Lietuvoje žalą atlygina ir kitų užsienio valstybių draudikų paskirti atstovai, kas vienos darbo dienos mokėjimo terminą daro praktiškai neįgyvendinamą.

Atsižvelgiant į Projekto TPVCAPDĮ 6 straipsnio 10 dalyje siūlomus pakeitimus, susijusius su dvigubu draudimu, siūloma Projekto 19 straipsnio 9 dalyje nustatyti, kad draudikas nemoka draudimo išmokos nukentėjusiam trečiajam asmeniui proporcingai už žalą atsakingo asmens kaltei, kai už padarytą žalą atsakingi keli asmenys, jei yra sudarytos kelios draudimo sutartys dėl tos pačios transporto priemonės tam pačiam ar iš dalies sutampančiam sutarties galiojimo laikotarpiui. Projekte siūloma nustatyti, kad tokiu atveju draudimo išmoka mokama vadovaujantis Projekto 6 straipsnio 10 dalies nuostatomis (pareiga atlyginti žalą dėl eismo įvykio, įvykusio sutampančiu ar iš dalies sutampančiu draudimo sutarčių galiojimo laikotarpiu, pagal kelias galiojančias sutartis tenka vėliau draudimo sutartį sudariusiam draudikui). Siūlomas reglamentavimas būtų aiškesnis, sumažintų ginčus dėl TPVCAPDĮ taikymo ir užtikrintų sklandesnį draudimo sistemos veikimą.

Siekiant Projekto aiškumo ir vientisumo, Projekto 19 straipsnyje „Išmokos mokėjimo tvarka“ nenustatoma ginčų tarp nukentėjusio asmens ir draudikų bei Biuro sprendimo tvarka. Ginčų nagrinėjimo tvarka nustatoma Projekto 42 straipsnyje „Sprendimų pagal šį įstatymą apskundimo ir ginčų nagrinėjimo tvarka“. Projekto 19 straipsnyje taip pat nenustatomas informacijos apie eismo įvykius teikimas Biurui ar draudikui. Tokios informacijos teikimas reglamentuojamas Projekto 15 straipsnio 8 dalyje.

4.22. Draudimo išmokos mokėjimas už draudikus, kuriems iškelta bankroto byla ar pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo

Projekto 20 straipsniu perkeliama Direktyvos 10a ir 25a straipsniai, kurie nustato nukentėjusių trečiųjų asmenų apsaugą dėl jų gyvenamojoje vietoje ir valstybėje, kuri nėra jų gyvenamoji vieta, įvykusiųose eismo įvykiuose patirtos žalos atlyginimo draudikui tapus nemokiam. Kadangi Direktyva įpareigoja kiekvieną valstybę narę įsteigti arba įgaluoti įstaigą, kuriai pavedama jos teritorijoje gyvenantiems asmenims atlyginti žalą, kurią padarė nemokios draudimo įmonės apdrausta transporto priemonė, šios funkcijos Lietuvoje numatomos Biurui, kuriam ir pagal galiojančią TPVCAPDĮ redakciją buvo numatytos funkcijos, susijusios su Biuro nario bankrotu.

Projekto 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta galimybė nukentėjusiam trečiajam asmeniui kreiptis į Biurą dėl draudimo išmokos, kai atsakingam draudikui – Biuro nariui iškelta bankroto

byla ar pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo. Siekiant, kad draudimo išmokos išmokėjimo procesas, kai atsakingas draudikas bankrutuoja ar likviduojamas dėl nemokumo, būtų kuo sklandesnis, Projekto 20 straipsnio 1 dalyje nurodomi subjektai, kuriuos Biuras privalo informuoti gavęs pretenziją dėl padarytos žalos, ir informavimo terminas (per 20 dienų nuo pretenzijos dėl padarytos žalos gavimo dienos turi informuoti atsakingą draudiką, kuriam iškelta bankroto byla ar pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo, kitos Europos Sąjungos valstybės narės instituciją, atsakingą už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, kurių pagrindinė buveinė yra toje valstybėje). Projekte nustatoma ir bankrutuojančio draudiko pareiga per 5 dienas nuo pranešimo gavimo Biurą informuoti apie draudimo išmokos išmokėjimą pagal pateiktą pretenziją dėl padarytos žalos arba atsisakymą priimti atsakomybę pagal pateiktą pretenziją dėl padarytos žalos. Siūlomas reglamentavimas leistų išvengti dvigubo draudimo išmokos sumokėjimo, kai nukentėjusiam trečiajam asmeniui draudimo išmoką išmoka Biuras ir bankrutuojantis ar likviduojamas dėl nemokumo draudikas, ir į nacionalinę teisę perkeltų Direktyvos 10a straipsnio 6 dalį ir 25a straipsnio 6 dalį.

Garantiniai fondai, kurių funkciją atlieka ir Biuras, mokėdamas draudimo išmoką už nemokų draudiką, steigiami tam, kad užtikrintų nukentėjusių trečiųjų asmenų teisių apsaugą draudikui tapus nemokiam. Europos Sąjungos teisės aktai nedraudžia (bet ir neverčia) valstybei kurti papildomų, vien tik draudėjų interesus saugančių, alternatyvių sistemų. Biurui nėra numatyta pareiga užtikrinti ir draudėjų interesų apsaugą. Todėl, siekiant didesnio aiškumo dėl Biuro teisių ir pareigų apimtį, tikslinga Projekto 20 straipsnio 2 dalyje nustatyti, kad Biuras neperima bankrutuojančio draudiko draudimo sutarčių bei pagal jas kylančių teisių ir pareigų. Toks aiškus ypač aktualus, nes praplečiant Biuro atsakomybės ribas dėl draudimo įmonių nemokumo pagal Direktyvą, didėja finansinė našta ir reikalingi papildomi administraciniai ištekliai.

Projekto 20 straipsnio 5 dalyje, perkeltant Direktyvos 10a straipsnio 7 ir 8 dalių ir 25a straipsnio 7 ir 8 dalių nuostatas į nacionalinę teisę, nustatoma galimybė Biurui, gavus pretenziją dėl padarytos žalos, ne vėliau nei per 3 mėnesius nuo pretenzijos dėl padarytos žalos gavimo dienos pateikti motyvuotą pasiūlymą atlyginti visą žalą arba žalos dalį, taip pat nustatoma galimybė pateikti motyvuotą atsisakymą mokėti draudimo išmoką.

Įgyvendinant Direktyvos 10a straipsnio 8 dalies ir 25a straipsnio 8 dalies reikalavimus, Projekto 20 straipsnio 6 dalyje nustatomas 3 mėnesių terminas nuo motyvuoto pasiūlymo atlyginti visą žalą arba dalį žalos priėmimo dienos, per kurį Biuras privalo išmokėti draudimo išmoką.

Projekto 20 straipsnio 10 dalyje, siekiant į nacionalinę teisę perkelti Direktyvos 10a straipsnio 9 dalies ir 25a straipsnio 9 dalies nuostatas, siūloma įtraukti nuostatas, apibrėžiančias Biuro bendradarbiavimą su kitų Europos Sąjungos valstybių narių įstaigomis, atsakingomis už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonės bankrutuoja ar yra likviduojamos dėl nemokumo, valstybinėmis institucijomis. Šiame straipsnyje, perkeltant į nacionalinę teisę Direktyvos 10a straipsnio 10 dalies nuostatas, taip pat nustatoma, kad tuo atveju, kai už bankrutuojantį ar likviduojamą dėl nemokumo draudiką yra atsakinga kitos Europos Sąjungos valstybės narės institucija, atsakinga už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, Biuras, išmokėjęs draudimo išmoką, perimtas nukentėjusio trečiojo asmens teises kaltininko ar jo draudimo įmonės atžvilgiu perduoda minėtai institucijai, kad ji galėtų įgyvendinti subrogacijos teisę. Projekto 20 straipsnio 10 dalies įsigaliojimas, kaip ir numatyta Direktyvoje, nustatomas susitarimo tarp Biuro ir kitų Europos Sąjungos valstybės narių institucijų, atsakingų už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, sudarymo dieną arba Europos Komisijos deleguotųjų aktų, kurie susiję su teisėmis ir pareigomis dėl išmokėtų žalos atlyginimo sumų grąžinimo, kai draudikai bankrutuoja ar likviduojami dėl nemokumo, taikymo pradžios dieną, tačiau ne anksčiau nei 2023 m. gruodžio 23 d.

4.23. Atleidimas nuo draudimo išmokos mokėjimo

Siekiant išvengti aplinkybių, kai draudimo išmoką atsisakoma mokėti prisidengiant nepaprastosios padėties paskelbimu, Projekto 21 straipsnio 1 dalies 1 punkte atsisakoma nepaprastosios padėties paskelbimo kaip aplinkybės, leidžiančios atsakingam draudikui ar Biurui nemokėti draudimo išmokos. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos preambulės 5 punkte nurodoma,

kad Direktyva 2009/103/EB netaikoma, jeigu eismo įvykio metu įprasta transporto priemonės funkcija yra naudojimas kitais tikslais nei kaip transporto priemonė, siūloma Projekto 21 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyti, kad draudimo išmoka nemokama, kai transporto priemonės naudojimas neatitinka Projekto 2 straipsnio 18 dalyje įtvirtintos transporto priemonės naudojimo apibrėžties. Tokia nuostata atitinka Europos Sąjungos Teisingumo Teismo poziciją šiuo klausimu ir leistų sukonkretinti draudimo apsaugos apimtį, kas leistų taupyti ne tik draudimo sistemos dalyvių, bet ir teismų išteklius.

4.24. Draudiko sumokėtų išmokų grąžinimas

Atsižvelgiant į susiformavusią praktiką ir teismų išaiškinimus, Projekto 22 straipsnio 1 dalyje patikslinama už žalos padarymą atsakingo asmens sąvoka paaiškinant, kad tai yra transporto priemonę vairavęs asmuo arba kitas teisės aktų, reglamentuojančių civilinės atsakomybės sąlygas, nustatyta tvarka atsakingas už žalos padarymą asmuo. Atsakingas už žalos padarymą asmuo nebūtinai gali būti transporto priemonę vairavęs asmuo, tokiu asmeniu gali būti darbdaviai, tėvai ir pan.

Kadangi Projekto 1 straipsnio 3 dalyje draudikui nustatyta pareiga atlyginti nukentėjusiam trečiajam asmeniui žalą, kai ją padarė apdrausta transporto priemonė renginyje ir renginio organizatorius neturi renginio civilinės atsakomybės draudimo ar garantijos sutarties, Projekto 22 straipsnio 3 dalyje numatyta draudiko teisė kreiptis į renginio organizatorių dėl išmokėtų sumų ir kitų su išmokos mokėjimu susijusių sumų grąžinimo.

4.25. Biuro išmokėtos draudimo išmokos susigrąžinimas

Kadangi Direktyva reglamentuoja klausimus, susijusius su nukentėjusių trečiųjų asmenų apsauga, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar yra likviduojama dėl nemokumo, ir Direktyvos 25a straipsnio 10 dalyje nustatyta žalos atlyginimo įstaigos teisė susigrąžinti už bankrutuojantį kitos šalies draudiką išmokėtas draudimo išmokas, siūloma Projekto 23 straipsnio 3 dalies 5 punkte įtvirtinti Biuro teisę susigrąžinti iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės institucijos, atsakingos už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, draudimo išmoką, išmokėtą nukentėjusiam trečiajam asmeniui, kai žala padaryta transporto priemone, apdrausta draudimo įmonėje, kuriai iškelta bankroto byla ar pradėta likvidavimo procedūra dėl nemokumo, kurios pagrindinė buveinė yra ne Lietuvos Respublikoje. Įgyvendinant Direktyvos 10a straipsnio 10 dalį Projekto 23 straipsnio 9 dalyje siūloma įtvirtinti Biuro teisę susigrąžinti iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės institucijos, atsakingos už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, draudimo išmoką, kai ji buvo išmokėta nukentėjusiam trečiajam asmeniui pagal TPVCAPDĮ 17 straipsnio 3 dalies 2 punktą (už kitos Europos Sąjungos valstybės narės draudimo įmonės – pagal jų sudarytas draudimo sutartis, kurioms taikytina Lietuvos Respublikos teisė). Projekto 23 straipsnio 3 dalies 5 punkto ir 23 straipsnio 9 dalies įsigaliojimas, kaip ir numatyta Direktyvoje, nustatomas susitarimo tarp Biuro ir kitų Europos Sąjungos valstybės narių institucijų, atsakingų už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, sudarymo dieną arba Europos Komisijos deleguotųjų aktų, kurie susiję su teisėmis ir pareigomis dėl išmokėtų žalos atlyginimo sumų grąžinimo, kai draudikai bankrutuoja ar likviduojami dėl nemokumo, taikymo pradžios dieną, tačiau ne anksčiau nei 2023 m. gruodžio 23 d.

Atsižvelgiant į minėtus Direktyvos straipsnius ir siekiant Projekto straipsnių tarpusavio suderinamumo, siūloma nustatyti, kad Biuras, išmokėjęs draudimo išmoką nukentėjusiam trečiajam asmeniui (Projekto 23 straipsnio 4 dalis), ir reikalaujamą sumą institucijai, atsakingai už žalos atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo (Projekto 23 straipsnio 5 dalis), turi teisę reikalauti, kad išmokėtos sumos ir kitos su draudimo išmokos mokėjimu susijusios sumos jam būtų grąžintos vadovaujantis nacionalinių draudikų biurų susitarimais ar kitomis sutartimis, sudarytomis tarp Biuro ir kitų valstybių institucijų, dalyvaujančių atlyginant žalą.

Kadangi Projekto 1 straipsnio 3 dalyje Biurui nustatyta pareiga atlyginti nukentėjusiam trečiajam asmeniui žalą, kai ją padarė neapdrausta transporto priemonė su sportu susijusiame renginyje ir renginio organizatorius neturi renginio civilinės atsakomybės draudimo ar garantijos

sutarties, Projekto 23 straipsnio 8 dalyje numatyta Biuro teisė kreiptis į renginio organizatorių dėl išmokėtų sumų ir kitų su išmokos mokėjimu susijusių sumų grąžinimo.

4.26. Biuro statusas

Projekto 24 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad biuras yra pelno nesiekianti organizacija. Nustatyti Biuro teisinę formą siūloma dėl aiškumo ir Biuro veiklos skaidrumo užtikrinimo.

4.27. Biuro funkcijos

Projekto 25 straipsnio 2 punkte nurodoma, kad Biuras moka draudimo išmoką ne tik Projekto 17 straipsnyje nustatytais atvejais, kaip nurodyta šiuo metu galiojančioje TPVCPDĮ redakcijoje, bet ir Projekto 18, 20 straipsniuose nustatytais atvejais, taip pat moka draudimo išmoką Projekto 19 straipsnio 10 dalyje nurodytiems subjektams už kitos valstybės atsakingą draudiką, jeigu draudikas nėra paskyręs Lietuvoje atstovo pretenzijoms dėl padarytos žalos nagrinėti. Siūlomu reglamentavimu siekiama TPVCPDĮ suderinti su žaliosios kortelės sistemos teisės aktais, be to, siekiama suderinti TPVCPDĮ tarpusavio nuostatas, nes Biuro mokamos draudimo išmokos suprantamos plačiau, nei nustatyta TPVCPDĮ 17 straipsnyje.

BDAR kaip vieną iš asmens duomenų tvarkymo principų nustato skaidrumo principą. Siekiant suderinti Projekto nuostatas su BDAR, Projekto 25 straipsnio 4 punkte akcentuojamas Biurui pavestų funkcijų ir dėl to tvarkomų asmens duomenų ryšys. Tuo pačiu tikslu Projekto 25 straipsnio 8 punkte nustatoma, kad Biuras tvarko ir teikia duomenis apie draudimo įmonių atstovus pretenzijoms dėl padarytos žalos nagrinėti.

Pasikeitus Nacionalinių draudikų biurų bendradarbiavimo nuostatų reikalavimams dėl žaliųjų kortelių blankų spalvos ir platinimo, Projekto 25 straipsnio 7 punkte kaip Biuro funkcijos atsisakoma žaliųjų kortelių spausdinimo ir platinimo. Nustatoma su žaliųjų kortelių išdavimu susijusi Biuro funkcija – sprendimų dėl žaliųjų kortelių išdavimo priėmimas.

Igyvendinant Direktyvos 10a straipsnio 3 dalį ir 25a straipsnio 3 dalį Projekto 25 straipsnio 8¹ punkte Biurui nustatoma pareiga informuoti kitų Europos Sąjungos valstybių narių garantinius fondus ir žalų atlyginimo institucijas, įpareigotas atlyginti žalą už nemokias draudimo įmones, raštu informuoti apie Lietuvos Respublikoje įsteigta draudimo įmonei iškeltą bankroto bylą arba tokios draudimo įmonės likvidavimą dėl nemokumo. Toks reglamentavimas užtikrins sklandų nurodytų įstaigų bendradarbiavimą ir informuotumą. Projekto 25 straipsnio 8¹ punkto įsigaliojimas, kaip ir numatyta Direktyvoje, nustatomas susitarimo tarp Biuro ir kitų Europos Sąjungos valstybės narių institucijų, atsakingų už žalą atlyginimą, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama dėl nemokumo, sudarymo dieną arba Europos Komisijos deleguotųjų aktų, kurie susiję su teisėmis ir pareigomis dėl išmokėtų žalą atlyginimo sumų grąžinimo, kai draudikai bankrutuoja ar likviduojami dėl nemokumo, taikymo pradžios dieną, tačiau ne anksčiau nei 2023 m. gruodžio 23 d.

Siekiant Projekte nustatyti *de facto* Biuro atliekamas funkcijas, įgyvendinti BDAR nurodytą skaidrumo principą tvarkant duomenis, taip pat atsižvelgiant į BDAR nustatytą asmens duomenų tvarkymą vykdant sukčiavimo prevenciją, siekiant didesnio skaidrumo ir informuotumo, Projekto nuostatų tarpusavio suderinimo, Projekte nustatoma, kad Biuras susigražina išmokėtas ir kitas dėl žalą administravimo priklausančias sumas iš Projekte nurodytų asmenų ir vykdo pažeidimų, kurių metu neteisėtai naudojamos draudimo sistema, prevenciją (25 straipsnio 9 punktas).

Įvertinus tai, kad mokėdamas draudimo išmokas ir vėliau vykdydamas išmokėtų sumų susigražinimą Biuras *de facto* vykdo tinkamo apsidraudimo kontrolę, Projekto 25 straipsnio 10 punkte siūloma nustatyti, kad Biuras atlieka šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje numatytos pareigos sudaryti draudimo sutartį vykdymo stebėseną (tikrina, ar transporto priemonė yra apdrausta, atsižvelgdamas į Projekte nustatytas išimtis). Be to, siūlomas reglamentavimas leistų Biurui stebėti ir draudikų veiklą bei nustatyti atvejus, kai Lietuvoje registruota transporto priemonė yra draudžiama kitoje valstybėje (kaip vienas iš masiškiausių atvejų paminėtina dar visai neseniai ilgą laiką egzistavusi antrinė rinka, kai Lietuvoje lietuviškos transporto priemonės buvo masiškai draudžiamos rusiškais žaliosiomis kortelėmis, kartu nesuteikiant reikalingų garantijų nei draudėjams, nei nukentėjusiems tretiesiems asmenims).

Projekto 25 straipsnio 11 punkte siūloma reglamentuoti, kad Biuras teikia prie draudimo sistemos veikimo užtikrinimo prisidedančioms institucijoms informaciją apie draudimą. Tokiu būdu būtų įtvirtintos Biuro *de facto* atliekamos funkcijos (čia būtų priskirtini Biuro vykdomi techniniai projektai dėl žaliųjų kortelių pasikeitimo, dėl elektroninių draudimo dokumentų, dėl draudimo sistemos dalyvių naudojamos savitarnos svetainės). Prie šio punkto būtų priskirtos ir kitos TPVCAPDĮ nedetalizuotos, tačiau Direktyvoje nustatytos funkcijos (pvz., Direktyvos 2009/103/EB 26 straipsnyje nurodyta centrinė įstaiga, kuri elektronine forma saugo pagrindinius duomenis, reikalingus žalai sureguliuoti).

Pažymėtina, kad Projekto 25 straipsnyje nurodomos tik pagrindinės Biuro atliekamos funkcijos. Nors, palyginti su galiojančia TPVCAPDĮ redakcija, Projekte nenurodoma, kad, pavyzdžiui, Biuras dalyvauja formuojant draudimo politiką Lietuvos Respublikoje, tačiau ši, kaip ir kitos Biuro atliekamos funkcijos, detaliau reglamentuojamos Biuro įstatuose ir kituose teisės aktuose, kaip nustatyta Projekto 25 straipsnio 12 punkte.

4.28. Biuro teisės

Atsižvelgiant į taikomą praktiką bei siekiant sudaryti sąlygas Biurui tinkamai įgyvendinti jam numatytas funkcijas, Projekto 26 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatoma Biuro teisė neatlygintinai gauti iš valstybinių registrų Projekte numatytoms funkcijoms atlikti reikalingą informaciją, duomenis, juos kaupti ir jais naudotis. Galiojančios TPVCAPDĮ redakcijos 27 straipsnio 1 dalies 10 punkte išdėstytas baigtinis sąrašas funkcijų, kurias Biuras turi teisę pavesti atlikti kitiems asmenims. Kadangi sąrašas pateikiamas baigtinis, Projekto 26 straipsnio 1 dalies 11 punkte jį būtina papildyti pagal sritis, kuriose Biuras naudojasi paslaugomis, t. y. nustatoma, kad Biuras gali pavesti kitiems kompetentingiems subjektams susigrąžinti išmokėtas sumas ir skolą Biurui. Papildomas reglamentavimas svarbus siekiant užtikrinti skolos valdymo saugumą ir asmens duomenų apsaugos reikalavimus.

4.29. Duomenų bazė

Projekto 27 straipsnyje siūlomu reglamentavimu siekiama didinti Biuro veiklos aiškumą (aiškiau nurodyti Biurui priskirtas funkcijas ir pareigas, kurias Biuras *de facto* vykdo pagal Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus, nurodyti Biuro *de facto* atliekamą duomenų, įskaitant asmens duomenis, tvarkymą), duomenų subjektų informuotumą apie Biuro veiklą, kas padėtų Projekto nuostatas suderinti su BDAR reikalavimais. Projekto 27 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad Biuras yra duomenų bazės tvarkytojas, duomenų bazėje tvarkomų asmens duomenų valdytojas. Pažymime, kad duomenų bazė nėra valstybės informacinė sistema, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme. Duomenų bazės tvarkytojas Biuras nėra nei valstybės institucija, nei įstaiga, bet Biurui Projektu pavedamos vykdyti funkcijos, kurioms atlikti būtini valstybinių registrų duomenys. Todėl Biuro duomenų bazės veikla reglamentuojama Projekte. Pažymime, kad duomenų bazė yra Biuro ir draudikų funkcijoms atlikti reikalinga priemonė.

Siekiant tinkamai įgyvendinti BDAR reikalavimus, Projekto 27 straipsnio 1 dalyje nurodomi duomenų bazėje tvarkomų duomenų (įskaitant asmens duomenis) tikslai.

Atsižvelgiant į Biuro *de facto* tvarkomus duomenis Projekto 27 straipsnio 2 dalies 8 punkte nurodoma, kad duomenų bazėje tvarkomi ir duomenys, susiję su pranešimais apie eismo įvykius, su žalos nustatymu ir jos atlyginimu susijusi informacija. Taip pat nurodoma, kad tvarkoma informacija apie už eismo įvykio metu padarytą žalą ir jos atlyginimą atsakingus asmenis (27 straipsnio 2 dalies 10 punktas), duomenys apie per eismo įvykį padarytą žalą administravimą ir draudimo išmokų mokėjimą (27 straipsnio 2 dalies 11 punktas).

Projekto 27 straipsnio 32 dalies 1–11 punktuose reglamentuoti duomenų bazėje tvarkomi duomenys, kartu nurodant ir tvarkomų duomenų rūšis.

Kadangi tais atvejais, kai nukentėjęs trečiasis asmuo kreipiasi į Biurą dėl žalos atlyginimo, Biuras tvarko ir šio asmens sveikatos duomenis, kiek tai susiję su žalos administravimu ir (ar) sumokėtos draudimo išmokos susigrąžinimu, toks sveikatos duomenų tvarkymas nustatomas Projekto 27 straipsnio 3 dalyje. Siekiant užtikrinti BDAR reikalavimus, Projekte nustatomos

duomenų subjektų teisių ir interesų apsaugos priemonės, t. y. nustatomas ribotas skaičius asmenų, kurie gali tvarkyti šiuos duomenis (asmenys, kuriems Biuras pavedė administruoti ar atlyginti žalą, įgyvendinti Projekto 23 straipsnį). Sveikatos duomenų tvarkymo apimtis (kiek tai susiję su žalos administravimu ir (ar) sumokėtos draudimo išmokos susigrąžinimu) taip pat užtikrina, kad duomenų subjektų teisės nebus pažeistos ir sveikatos duomenys bus tvarkomi tik Projekte nurodytu atveju. Siekiant aiškumo, kurie duomenų bazėje tvarkomi duomenys apima ir sveikatos duomenis, Projekto 2 dalies 8, 10 ir 11 punktuose nurodyta, kad šiuose punktuose nurodyti tvarkomi duomenys apima ir sveikatos duomenis.

Siekiant į nacionalinę teisę perkelti Direktyvos 23 straipsnį, Projekto 27 straipsnio 4 dalyje siūloma nustatyti, kad Biuro nariai nedelsdami elektroniniu būdu perduoda Biurui ir informaciją apie pasibaigusį draudimo liudijimo galiojimą. Nedelsiant reiškia tai, kad duomenys turi būti perduodami iš karto, kuo greičiau ir bet koks uždelsimas negalimas. Šioje Projekto dalyje taip pat nustatoma, kad Biurui duomenų bazėje tvarkomus duomenis privalo neatlygintinai teikti valstybinių registrų tvarkytojai. Iš šių subjektų Biuras duomenis gauna ir dabar, tačiau galiojančioje TPVCAPDĮ redakcijoje tai nėra reglamentuota. Projekte numatoma, kad duomenis Biurui teikiantys subjektai ir draudikai privalo juos, esant poreikiui, nedelsdami perduoti, atnaujinti. Draudikai su Biuro duomenimis mainosi realiuoju laiku, kas reiškia, kad duomenys turi būti perduodami iš karto, kuo greičiau ir bet koks uždelsimas negalimas. Projekte draudimo kontrolę numatoma įgyvendinti vadovaujantis duomenų bazėje sukauptais duomenimis, todėl bet koks duomenų teikimo atidėjimas sukeltų didelių problemų. Tas pats pasakytina ir apie kitus duomenis teikiančius subjektus – kadangi sudarydami draudimo sutartis draudikai per duomenų bazę gali pasitikrinti duomenis registruose, valstybės informacinėse sistemose, tokie duomenys turi būti pateikiami realiuoju laiku ir duomenų teikimo atidėjimas negalimas.

Projekto 27 straipsnio 5 dalyje, atsižvelgiant į BDAR reikalavimus, nustatomas duomenų, susijusių su eismo įvykiu ir žalos atlyginimu, saugojimo terminas – 10 metų, išskyrus atvejus, kai aktualūs duomenys reikalingi ilgesnį laiką išsiskolinimui išieškoti. Pasibaigus draudimo sutartims, duomenų bazėje tvarkomi duomenys apie draudimo sutartis ir draudimo liudijimus (įskaitant asmens duomenis) turi būti saugomi 7 metus (toks pat terminas įtvirtintas ir galiojančiame TPVCAPDĮ). 7 metų duomenų saugojimo terminas atitinka Direktyvos 2009/103/EB 23 straipsnio 1 dalyje nustatytą duomenų saugojimo terminą. 10 metų duomenų saugojimo terminas nustatytas atsižvelgiant į tai, kiek laiko duomenų saugojimas gali būti aktualus žalų byloms administruoti ir išmokėtoms sumoms susigrąžinti, atsižvelgiant į pretenzijos pateikimo terminą reglamentuojančias Projekto nuostatas ir teismų praktiką, senaties (žalos atlyginimui, nepagrįstam praturtėjimui) proceso atnaujinimo terminus reglamentuojančias Civilinio kodekso ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nuostatas, atitinkamą teismų ir draudimo rinkoje taikomą praktiką. 10 metų terminas reikalingas nukentėjusių trečiųjų asmenų interesų apsaugai užtikrinti: pagal Projektą nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę kreiptis per 4 metus nuo eismo įvykio dienos, žalos administravimas priklausomai nuo aplinkybių gali užtrukti iki pusės metų, teisminiai procesai dėl žalos atlyginimo užtrunka iki 5 metų. Be to, per trumpi duomenų saugojimo terminai užkirs kelią gauti žalos atlyginimą, jei nukentėjęs trečiasis asmuo po kurio laiko kreipsis pakartotinai dėl žalos atlyginimo (pavyzdžiui, pablogėjus sveikatai ar pasikeitus pajamoms, dėl eismo įvykių, turinčių tarptautinį elementą, kuriems taikomi kitokie senaties terminai (10 ir daugiau metų)). Pažymėtina, kad Lietuvai taikomas ir reglamentas Roma II, pagal kurį dėl eismo įvykių Lietuvoje gali būti taikoma ne tik Lietuvos teisė (įskaitant senaties terminus). Sunaikinus pirminius eismo įvykio ir civilinės atsakomybės pagrindimo duomenis taptų neįmanoma sklandžiai įvertinti nukentėjusių trečiųjų asmenų reikalavimų. Be to, ir dėl eismo įvykių būna atvejų, kuriuose taikomas nepagrįstas praturtėjimas, kuriam pagal Lietuvos įstatymus numatytas 10 metų ieškinio senaties terminas. Toks terminas yra svarbus ir dėl perdraudimo specifikos – perdraudimo bylų administravimo procesas trunka gerokai ilgiau ir šis procesas reikalauja, kad būtų pagrindžiama iš perdraudikų reikalaujama suma remiantis eismo įvykio duomenimis.

Projekto 27 straipsnio 6 dalyje, palyginti su galiojančia TPVCAPDĮ redakcija, papildomas asmenų, kuriems gali būti teikiama duomenų bazėje esanti informacija, sąrašas. Susipažinti su duomenų bazėje esančiais duomenimis numatoma leisti ir kitų valstybių garantiniams fondams,

nemokumo administratoriams, draudimą kontroliuojančioms institucijoms, SEAKĮ nurodytiems susijusiems registrams ir valstybės informacinėms sistemoms, valstybės institucijoms ir įstaigoms – teisės aktuose nustatytoms funkcijoms atlikti. Šioje Projekto dalyje nustatoma, kad duomenų bazės informacija teikiama vadovaujantis duomenų teikimo sutartyse nustatyta tvarka ir apimtimi, nustatoma, kad Biuras informaciją teikia neatlygintinai. Be to, siūloma interneto svetainėje reglamentuoti Biuro prieigą prie šių duomenų, siekiant nustatyti draudimo galiojimą: transporto priemonės markės, modelio bei draudimo sutarties ir liudijimo numerių, jei užklausą pateikęs asmuo disponuoja transporto priemonę identifikuoti leidžiančiais duomenimis. Ši galimybė mažins kliūtis gauti informaciją apie eismo įvykį sukėlusios transporto priemonės draudimą ir leis operatyviau kreiptis dėl žalos atlyginimo. Privalomojo civilinės atsakomybės draudimo sutartis yra sutartis trečiojo asmens naudai. Sudarant draudimo sutartį užprogramuojama situacija, kad apie tą sutartį informacija privalomai bus teikiama kitiems asmenims. Draudimas yra valstybės produktas saugoti nukentėjusius trečiuosius asmenis. Europos Sąjungos teisės aktuose deklaruojama, kad nukentėjusio trečiojo asmens interesai susižinoti apie transporto priemonę ir jos draudimą yra aukštesni ir realizuoti per specialiai tam sukurtas sistemas ir informacijos centrus. Siekiama, kad nukentėjęs trečiasis asmuo kuo operatyviau gautų informaciją apie tai, kaip yra užtikrintas valstybės numatytas įsipareigojimas, kad transporto priemonė turi būti apdrausta. Transporto priemonės vairuotojui taip pat gali būti aktualu įsivertinti, ar jo valdoma transporto priemonė yra drausta (ir dėl kelionės poreikio dažnai tai reikia išsiaiškinti nedelsiant), todėl valstybė turi numatyti galimybę žmogui įsitikinti, kad jis per klaidą ar nežinojimą nepažeis teisės aktų. Vertinama, kad specifinės informacijos, kuri susijusi tik su draudimo sutartimi ir transporto priemone ir kuria užtikrinami ne duomenų subjekto, o trečiojo asmens interesai, pateikimas, kartu leidžiant vairuotojams nerizikuoti baudomis ir visu savo turtu dėl nedrausta transporto priemone padarytos žalos, yra proporcingas. Svarbu, kad teikiami duomenys ne apie konkretų asmenį, o apie transporto priemonės apdraudimą. Atkreiptinas dėmesys, kad ir pateikus prašymą raštu galima gauti informaciją apie transporto priemonės draudimą. Bet teikiant rašytinę informaciją atsakymo parengimas užtrunka. Be to, informacija gali būti teikiama tik Biuro darbo metu, o toks susižinojimas daugeliu atveju jau gali būti pavėluotas (tiek dėl ne darbo dienomis ir valandomis įvykusio eismo įvykio, tiek dėl poreikio važiuoti ne darbo valandomis). Pagal SEAKĮ nuostatas (13 straipsnio 7 ir 8 dalys), transporto priemonės vairuotojas ne visais atvejais privalo su savimi vežiotis draudimo dokumentus. Taigi įvykus eismo įvykiui vienintelis būdas nustatyti, ar transporto priemonė yra apdrausta, nesant galimybės pačiam pasitikrinti, ar transporto priemonė yra drausta, būtų kreipimasis į Biurą, kuris turi nustatytas darbo valandas. Pažymėtina, kad siekis, kad eisme dalyvautų kuo mažiau nedraustų transporto priemonių, yra valstybės prioritetas, nes neapdraustų transporto priemonių sukeltus eismo įvykius solidariai finansuoja visi apdraustieji. Valstybei aktualu taupyti visų apdraustųjų pinigus ir sudaryti galimybę norinčiam vairuoti transporto priemonę asmeniui pakartotinai įsitikinti, ar jo valdoma transporto priemonė yra drausta ir draudimo sutartis realiai galioja (nėra nutraukta dėl kokių nors priežasčių). Skaitmenizavimas sudaro galimybę šiuolaikinėmis priemonėmis, kuo paprastesniu būdu (neteikiant rašytinių prašymų) susižinoti, ar valdoma transporto priemonė turi draudimo apsaugą, į ką kreiptis dėl žalos atlyginimo. Siūlomą reglamentuoti prieigos sistemą turi nemažai kitų Europos Sąjungos valstybių narių, tokia sistema sudaro galimybes mažinti draudimo kaštus (kuo valstybė yra suinteresuota), nes rašytinės užklausos ir atsakymai į jas reikalauja tiek žmoniškųjų, tiek finansinių išteklių.

Projekto 27 straipsnio 7 dalyje, atsižvelgiant į BDAR reikalavimus, nustatoma, kokius duomenis nukentėjusiems tretiesiems asmenims neatlygintinai teikia Biuras. Duomenų gavimo teisė taip pat nustatoma ir kitiems asmenims, turintiems teisę gauti duomenų bazėje esančią informaciją apie eismo įvykio dalyvius. Šioje dalyje nustatytas 7 metų nuo eismo įvykio dienos informacijos pateikimo terminas atitinka Direktyvos 2009/103/EB 23 straipsnio 3 dalyje nustatytą duomenų pateikimo terminą.

Projekto 27 straipsnio 9 dalyje, atsižvelgiant į BDAR reikalavimus, nustatomi pagrindai, kuriems esant Biuras teikia duomenis kitos Europos Sąjungos valstybės narės informacijos centrui, žalos atlyginimo institucijai, garantiniam fondui.

Kad Biuras galėtų tinkamai atlikti visas jam priskirtas funkcijas, Projekto 27 straipsnio 10 dalyje nustatoma, kad Biuras turima informacija keičiasi su kitų šalių įstaigomis, atliekančiomis Biuro funkcijoms analogiškas funkcijas. Keitimasis informacija vyksta vadovaujantis BDAR nuostatomis.

Vadovaujantis BDAR reikalavimais, Projekto 27 straipsnio 11 dalyje nustatomos duomenų bazėje tvarkomų asmens duomenų apsaugos priemonės.

Projekto 27 straipsnio 12 dalyje nurodoma, kaip informuojami duomenų subjektai, kurių informacija tvarkoma duomenų bazėje (laikantis Projekto ir BDAR reikalavimų). Papildomai nustatoma, kad tais atvejais, kai duomenų subjektus su Biuru sieja žalos administravimo ar skolos santykiai, duomenų subjektai apie Biuro pradėtą administruoti žalą ir asmens duomenų tvarkymą dėl žalos administravimo ir žalos atlyginimo informuojami ir raštu.

4.30. Biuro nariai

Projekto 28 straipsnio 1 dalyje, siekiant pakeisti praktikoje sunkiai įgyvendinamą reglamentavimą, siūloma aiškiai reglamentuoti tapimo Biuro nariu tvarką ir nustatyti, kada galima pradėti vykdyti draudimo veiklą – draudimo įmonės turi turėti teisę vykdyti Lietuvos Respublikoje draudimą ir turi sumokėti stojamąjį Biuro nario įnašą.

Atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinant Direktyvos reikalavimus Biurui nustatomos papildomos funkcijos, susijusios su draudimo išmokų mokėjimu už nemokus draudikus, siūloma Projekto 28 straipsnio 4 dalies 6 punkte nustatyti Biuro nario pareigą teikti Biurui informaciją apie pasirašytų draudimo sutarčių apimtį, vykdant draudimą kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Tokia nuostata leistų objektyviai vertinti su draudimo įmonių nemokumu susijusią riziką, palengvintų būtinų finansinių išteklių planavimą.

Siekiant ištaisyti galiojančios TPVCPDĮ redakcijos spragas, Projekto 28 straipsnio 6 dalyje nustatomi atvejai, kada Biuro nariai pašalinami iš Biuro. Kai Biuro narys pateikia prašymą išstoti iš Biuro, Biuro narys gali būti pašalinamas iš Biuro ne anksčiau kaip po 6 mėnesių po kreipimosi dėl išstojimo datos (Projekto 28 straipsnio 8 dalis). 6 mėnesių pašalinimo iš Biuro narių terminas nustatytas, kad būtų galima išspręsti finansavimo klausimus ir šalinamos draudimo įmonės problemos nebūtų perkeltos Biure veikiantiems subjektams.

Siekiant išvengti situacijų, kai veikiančių ir riziką prisiimančių Biuro narių sprendimams turi įtakos ir tie nariai, kuriems sustabdoma teisė vykdyti draudimą, Projekto 28 straipsnio 9 dalyje siūloma nustatyti, kad Biuro nario narystės sustabdymo laikotarpiu Biuro narys netenka jam suteiktų teisių, išskyrus teisę nutraukti narystę Biure.

Atsižvelgiant į tai, kad Direktyva nustato Biurui funkcijas, susijusias su draudimo įmonių nemokumu, Projekte turėtų būti nuostatų, kurios užtikrintų sklandų Direktyvoje nustatytos naujos sistemos, susijusios su draudimo įmonių nemokumu, veikimą. Nesant tokių nuostatų didėja rizika, kad sistema negalės veikti sklandžiai, nebus galima objektyviai vertinti su draudimo įmonių nemokumu susijusios rizikos, numatyti tam būtinų finansinių išteklių. Siekiant sumažinti šias rizikas Projekto 28 straipsnio 13 dalyje siūloma nustatyti Lietuvos Respublikoje įsteigta draudimo įmonei, siekiančiai įgyvendinti steigimosi teisę ar teisę teikti paslaugas kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje bei vykdyti draudimą toje valstybėje, pareigą tapti Biuro nare ir pervesti Biurui atskaitymus dėl šioje Europos Sąjungos valstybėje narėje vykdomo draudimo rizikos. Pažymėtina, kad šioje dalyje įtvirtinti atskaitymai nedubliuoja Projekto 28 straipsnio 4 dalies 2 punkte įtvirtintų atskaitymų. Direktyvos 10a straipsnio 2 dalis ir 25a straipsnio 2 dalis numato galimybę nustatyti, kad draudimo įmonės mokėtų finansinius įnašus joms leidimą veikti kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje išdavusiai valstybei. Toks finansinių įnašų mokėjimas susijęs su nemokumo rizika. Lietuvos draudimo įmonė, ketinanti teikti paslaugas kitoje Europos Sąjungos valstybėje, „generuoja“ riziką ir galimas išmokas Lietuvos rinkai ir dėl to turi mokėti atskaitymus. Jei tokia draudimo įmonė Lietuvoje neplatins draudimo polisų, ji nemokės atskaitymų. Taip pat Projekto 28 straipsnio 13 dalyje, siekiant užtikrinti sklandų Direktyvoje nustatytos naujos sistemos, susijusios su draudimo įmonių nemokumu, veikimą, numatyta draudimo priežiūros institucijos pareiga teikti Biurui statistinę informaciją apie Lietuvos Respublikoje įsteigtos draudimo įmonės kitoje Europos

Sąjungos valstybėje narėje platinamą draudimą, kuri būtina ankščiau nurodytiems atskaitymams apskaičiuoti ir jų kontrolei vykdyti.

4.31. Biuro narių visuotinis susirinkimas

Kadangi draudimo srityje vartotojų teises gina draudimo priežiūros institucija, Projekto 30 straipsnio 3 dalyje tarp asmenų, galinčių dalyvauti Biuro narių visuotiniame susirinkime patariamąjį balsą teise, nenurodomas Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos atstovas.

4.32. Biuro taryba

Projekte, palyginti su galiojančia TPVCAPDĮ redakcija, atsisakoma Biuro tarybos funkcijų reglamentavimo įstatymų lygmeniu. Šios funkcijos gali būti reglamentuotos Biuro įstatuose.

4.33. Biuro direktorius

Projekte, palyginti su galiojančia TPVCAPDĮ redakcija, atsisakoma Biuro direktoriaus funkcijų reglamentavimo įstatymų lygmeniu. Šios funkcijos gali būti reglamentuotos Biuro įstatuose.

4.34. Biuro išdo lėšų investavimas

Atsižvelgiant į tai, kad Biuras yra privatus subjektas, jo nuosavybės klausimų neturėtų reglamentuoti Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Todėl Projekto 36 straipsnio 1 dalyje nustatomi Biuro išdo lėšų investavimo saugikliai (nurodoma, kur lėšas Biuras gali investuoti), o šio straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad Biuro išdo lėšų investavimo tvarką nustato Biuro direktorius. Kaip papildomas saugiklis, Projekto 36 straipsnio 3 dalyje nustatoma, kad Biuro išdo lėšų investavimo ataskaitos turi būti teikiamos Finansų ministerijai.

4.35. Biuro atskaitomybė

Siekiant išvengti Projekto nuostatų keitimo keičiant Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymą, Projekto 37 straipsnio 1 dalyje nenurodoma konkrečios finansinių ataskaitų rinkinio parengimo tvarkos ir terminų, tačiau pateikiama nuoroda į Asociacijų įstatymą. Projekte neregamentuojamas finansinių ataskaitų viešas paskelbimas, nes pareiga asociacijos interneto svetainėje skelbti metinių finansinių ataskaitų rinkinį, veiklos ataskaitą kartu su auditoriaus išvada (kai finansinių ataskaitų auditas atliktas) įtvirtinta Asociacijų įstatymo 10¹ straipsnio 2 dalyje.

4.36. Draudimo kontrolės įgyvendinimas

Projekto 39 straipsnio 2 dalyje, palyginti su TPVCAPDĮ 41 straipsnio 2 dalimi, nurodomas abstraktesnis subjektų, turinčių teisę vykdyti draudimo kontrolę, sąrašas: institucijos, įgaliotos tirti administracinius nusižengimus, susijusius su draudimu neapdraustų transporto priemonių dalyvavimu viešajame eisme. Toks reglamentavimas nustatytas siekiant išvengti Projekto prieštaravimo ANK 589 straipsniui, kuriame nustatyti subjektai, tiriantys administracinius nusižengimus, susijusius su transporto priemonės vairavimu neapsidraudus. Kadangi minėtame ANK straipsnyje nurodyti subjektai, tiriantys administracinius nusižengimus, susijusius su draudimu neapdraustų transporto priemonių dalyvavimu viešajame eisme, gali keistis ir šių subjektų sąrašas gali būti papildytas arba pakeistas, Projekte nenustatomi konkretūs subjektai.

Šiuo metu atliekant motorinių transporto priemonių ir jų priekabų privalomąją techninę apžiūrą tikrinamas ir transporto priemonių draudimo galiojimas. Siekiant nedaryti draudimo kontrolės išimties dėl draudimo galiojimo tikrinimo techninės apžiūros metu, Projekto 39 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad ir subjektai, atliekantys traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų techninę apžiūrą, vykdo transporto priemonių draudimo kontrolę.

Projekto 39 straipsnio 2 dalyje ir kituose įstatymo straipsniuose nevartojama sąvoka „valstybinė techninė apžiūra“ ir vietoj jos vartojama sąvoka „motorinių transporto priemonių ir jų priekabų privalomoji techninė apžiūra“, nes toks yra tikslus šios techninės apžiūros pavadinimas.

Projekto 39 straipsnio 3 dalyje siūloma reglamentuoti, kad draudimo kontrolė vykdoma naudojantis duomenų bazėje sukauptais duomenimis arba dokumento, kitos valstybės teisės aktų

nustatyta tvarka patvirtinančio draudimo sutarties sudarymą, pagrindu. Dabar galiojanti TPVCAPDĮ redakcija neatitinka praktikos ir taikomų technologinių galimybių, prieštarauja SEAKĮ, pagal kurį vairuotojas neprivalo turėti draudimo dokumentų su savimi (13 straipsnio 7 dalis). Šiuo metu kontrolė vykdoma pagal Biuro administruojamoje duomenų bazėje sukauptus duomenis, naudojant sąsajas automatiniams duomenų mainams. Kadangi Biuro administruojamoje duomenų bazėje nėra kitose valstybėse registruotų transporto priemonių draudimo duomenų, tokiais atvejais siūloma nustatyti galimybę pateikti kitos valstybės draudiko išduotą draudimo sutarties sudarymo patvirtinimo dokumentą.

Siekiant suderinti Projekto 39 straipsnio 4 nuostatas su Projekto 39 straipsnio 3 dalimi bei atsižvelgiant į šiandieninę praktiką ir technologines galimybes, Projekte siūloma nustatyti, kad subjektai, vykdančys motorinių transporto priemonių ir jų priekabų privalomąją techninę apžiūrą, traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų techninę apžiūrą, draudimo kontrolę vykdo minėtų apžiūrų metu. Taigi atliekant minėtas technines apžiūras siūloma atsisakyti reikalavimo pateikti draudimo liudijimą. Be to, atsisakoma reikalavimo draudimo kontrolę atlikti prieš techninės apžiūros atlikimą, nes toks reglamentavimas nesuteikia pridėtinės vertės.

Įgyvendinant Direktyvos 4 straipsnio reikalavimus ir siekiant netrukdyti laisvam asmenų judėjimui, Projekto 39 straipsnio 5 dalyje nustatoma, kad galima tikrinti transporto priemonių, kurių įprastinė buvimo vieta yra kitos valstybės teritorijoje (kita valstybė Projekte suprantama kaip kita Europos Sąjungos valstybės narė ar kita užsienio valstybė) ir kurios įvažiuoja į Lietuvos Respublikos teritoriją iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės, draudimą ne tik kai vykdomi patikrinimai, nesiekiant išimtinai tikrinti draudimo, bet ir kai vykdomi patikrinimai, kurie yra bendros transporto priemonių patikrinimų sistemos dalis ir nereikalauja stabdyti transporto priemonės. Šiame straipsnyje taip pat atskleidžiama, kas yra atrankiniai nesisteminiai ir nediskriminaciniai patikrinimai – patikrinimai, kai draudimą reikia patikrinti įvykus eismo įvykiui, padarius Kelių eismo taisyklių pažeidimą ar įtarus, kad transporto priemonė neatitinka nustatytų transporto priemonės dalyvavimo viešajame eisme reikalavimų.

Įgyvendinant Direktyvos 4 straipsnio reikalavimus Projekto 39 straipsnio 6 dalyje siūloma nustatyti asmens duomenų tvarkymo pagrindus (draudimo tikrinimo teisinė prievolė), tikslus (kova su transporto priemonių vairavimu neapsidraudus). Taip pat nurodoma duomenų tvarkymo apimtis ir trukmė – tvarkomi visi asmens duomenys, be kurių negali būti atlikta draudimo kontrolė, ir tik tol, kol tai būtina draudimo kontrolės tikslams pasiekti. Siekiant detalai įgyvendinti Direktyvos 4 straipsnio reikalavimus, nustatomi saugumo reikalavimai, susiję su duomenų tvarkymu draudimo kontrolės tikslais. Nustatoma, kad turi būti užtikrinama duomenų apsauga nuo atsitiktinio ar neteisėto sunaikinimo, praradimo, pakeitimo, atskleidimo be leidimo ar neteisėtos prieigos prie jų. Papildomai, atsižvelgiant į Direktyvos reikalavimus, nustatoma, kad asmens duomenys vien tik draudimo kontrolės tikslais gali būti saugomi tik tol, kol atliekamas draudimo patikrinimas ir nustatoma, ar transporto priemonė yra apdrausta. Atlikus draudimo patikrinimą vien tik šio draudimo kontrolės tikslais ir nustačius, kad transporto priemonė yra apdrausta, asmens duomenys nedelsiant turi būti visiškai ištrinti. Nedelsiant reiškia iš karto ir bet koks uždelsimas negalimas. Draudimo patikrinimo metu negalint nustatyti, ar transporto priemonė yra apdrausta, asmens duomenys draudimo kontrolės tikslais gali būti saugomi ne ilgiau, nei būtina nustatyti, ar transporto priemonė yra apdrausta. Siūlomas reglamentavimas perkels Direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę ir TPVCAPDĮ nuostatos atitiks BDAR reikalavimus, pagal kuriuos teisės aktuose nors minimaliai turi būti aprašyti asmens duomenų tvarkymo aspektai.

Projekto 39 straipsnio 7 dalyje siūloma nurodyti ir nacionalinių draudikų biurų konsoliduotą susitarimą, kuriuo vadovaudamiesi draudikų biurai garantuoja, kad įvykus jų teritorijose tokių transporto priemonių sukeltiems eismo įvykiams bus atlyginta žala.

Siekiant sklandžiai įgyvendinti Europos Komisijos įgyvendinamus sprendimus dėl Direktyvos 2009/103/EB taikymo, tikrinant motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą, Projekto 39 straipsnio 8 dalyje siūloma nustatyti reikalavimą turėti galiojantį draudimo liudijimą išvykstant iš Lietuvos Respublikos ne tik į kitas Europos Sąjungos valstybes nares, bet ir į valstybes, prilyginamas pagal laisvą transporto priemonių judėjimą Europos Sąjungos valstybėms narėms.

Atsižvelgiant į tai, kad Projektu nustatoma pareiga drausti ir neregistruotinas transporto priemonės, atitinkančias greičio ir svorio kriterijus, ir siekiant užtikrinti šių transporto priemonių draudimo kontrolės praktišką įgyvendinimą, Projekto 39 straipsnio 9 dalyje įvirtinamas reikalavimas neregistruotinių transporto priemonių valdytojams su savimi turėti ir tikrinančiojo pareigūno reikalavimu pateikti galiojančią draudimo liudijimą, patvirtinančią draudimo sutarties, atitinkančios šio įstatymo reikalavimus, sudarymą. Pažymime, kad Projekto tikslas nebuvo sukurti šiuo metu neregistruotinių transporto priemonių, kurios pagal Direktyvos nuostatas privalo būti draudžiamos, registravimo sistemą. Draudikams paliekama diskrecijos teisė nusistatyti būdus, kaip geriausiai įgyvendinti reikalavimą apdrausti neregistruotinas transporto priemonės ir palengvinti neregistruotinių draudžiamų transporto priemonių draudimo kontrolę, pvz., naudojant holograminius lipdukus.

Siekiant Projekto straipsnių suderinamumo, Projekto 39 straipsnio 10 dalyje nustatoma, kad ir iš subjektų, atliekančių traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų techninę apžiūrą, gautą informaciją apie registruotas, bet neapdraustas transporto priemones Biuras persiunčia policijai. Projekte abstrakčiai reglamentuojami policijos veiksmai gavus tokią informaciją – sprendžia dėl poveikio priemonių taikymo, nes nuobaudų skyrimas nėra Projekto reglamentavimo sritis.

4.37. Sprendimų apskundimo ir ginčų nagrinėjimo tvarka

Siekiant Projekto aiškumo ir vientisumo, Projekto 41 straipsnyje išdėstoma sprendimų pagal TPVCAPDĮ apskundimo ir ginčų nagrinėjimo tvarka. Svarbu pažymėti, jog siūlomų reglamentavimu nustatoma, kad Biuro ir nukentėjusių trečiųjų asmenų ginčai nagrinėjami bendrosios kompetencijos teisme (41 straipsnio 4 dalis), nes dabar pasitaiko atvejų, kai nukentėję asmenys dėl Biuro kompetencijos žalų klaidingai kreipiasi į administracinę teisimą, taip sugaišdami tiek savo, tiek teismų laiką.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatomas poveikis verslui tenkančiai administracinei naštai. Rengiant Projektą pinigine išraiška įvertintas Projektu sukeliama prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų ūkio subjektams pokytis ir parengta teisės aktu sukeliama arba teisės akto projektu galimų sukelti ūkio subjektų prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų apskaičiavimo ataskaita. Minėtoje ataskaitoje apskaičiuota, kartu pateikiant paaiškinimus dėl atitinkamų kriterijų pasirinkimo, kiek išlaidų patirs neregistruotinių motorinių transporto priemonių nuomotojai dėl Projekte nustatyto reikalavimo apdrausti Projekte nustatyto greičio ir svorio kriterijus atitinkančias neregistruotinas motorines transporto priemones. Apskaičiuota bendra išlaidų suma – 57 093,75 euro.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Projekto nuostatų įgyvendinimas įteisins technologinių priemonių naudojimą draudimo įmonių veikloje, kas palengvins kasdienę verslo veiklą.

8. Ar Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Projektu siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Ar Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o Projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar Projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Projektą bus priimti konsoliduoti Vyriausybės ir finansų ministro įgyvendinamieji teisės aktai, kuriuose bus nustatytos Projekte numatytos tvarkos, keičiant ar pripažįstant netekusiais galios šiuos teisės aktus:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimą Nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių ir indeksuotų draudimo sumų dydžių patvirtinimo“;

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 11 d. nutarimą Nr. 1463 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymą“;

3. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. balandžio 23 d. įsakymą Nr. 1K-141 „Dėl Stojamojo Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro nario įnašo dydžio ir jo mokėjimo taisyklių patvirtinimo“;

4. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymą Nr. 1K-484 „Dėl atskaitymų nuo transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įmokų“;

5. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymą Nr. 1K-485 „Dėl Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro išdo lėšų investavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

6. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2018 m. spalio 30 d. įsakymą Nr. 1K-367 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos neturtinės žalos dydžio nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Projektui įgyvendinti papildomų valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų nereikės.

14. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Projekto rengimo metu suorganizuotas susitikimas su Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos, valstybės įmonės „Regitra“, Lietuvos transporto saugos administracijos, Lietuvos kelių policijos atstovais dėl tinkamo Direktyvos įgyvendinimo apdraudžiant visas važiuoti žeme skirtas transporto priemones, kurių didžiausias projektinis greitis yra daugiau kaip 25 km/h arba didžiausias grynasis svoris – daugiau kaip 25 kg, o didžiausias projektinis greitis – daugiau kaip 14 km/h. Buvo aptariama galimybė reikalauti draudimo transporto priemonėms, kurios nurodytos Direktyvos 1 straipsnyje pateiktoje transporto priemonių apibrėžtyje (motorinė, varoma tik mechanine energija, skirta važiuoti žeme, be ne bėgiais, kurios didžiausias projektinis greitis yra daugiau kaip 25 km/h arba didžiausias grynasis svoris – daugiau kaip 25 kg, o didžiausias projektinis greitis – daugiau kaip 14 km/h), bet kurios Lietuvoje nėra privalomai registruojamos (pvz., elektriniai paspirtukai ir kitos transporto priemonės, atitinkančios Direktyvoje pateiktą

transporto priemonės apibrėžti). Susitikime pateikta informacija, kad elektriniai paspirtukai ir kitos transporto priemonės, atitinkančios Direktyvoje pateiktą transporto priemonės apibrėžtį, negali būti privalomai registruojamos, nes: 1) neturi identifikavimo žymens suteikimo standarto; 2) neaiški numerio žymėjimo vieta; 3) turi tik technines specifikacijas, kurios neturi bendro standarto, formos, vienodo techninio duomenų rinkinio, bendrųjų dokumento apsaugos priemonių, todėl nebus galimybės identifikuoti, ar duomenų rinkinys nesuklastotas; 4) jei ši transporto priemonė turės galimybę dalyvauti viešajame eisme ir turės būti registruojama, – pagal SEAKĮ turi atitikti privalomą sąlygą – atlikta ir galioja techninė apžiūra, kuri šioms transporto priemonėms negali būti atlikta. Galiojanti TPVCAPDĮ redakcija draudimą sieja su privaloma transporto priemonių registracija (1 straipsnio 2 dalis), t. y. turi būti draudžiamos transporto priemonės, kurioms numatyta privalomos registracijos pareiga. Kadangi transporto priemonės, kurioms šiuo metu nenumatyta registravimo pareiga, bet kurios atitinka Direktyvoje pateiktą draustinų transporto priemonių apibrėžtį (pvz., elektriniai paspirtukai ir kitos transporto priemonės), negali būti įregistruotos Lietuvoje, šios transporto priemonės negali būti ir apdraustos Lietuvoje. Susitikime buvo aptarta galimybė atsieti šių transporto priemonių draudimą nuo privalomos registracijos.

Transporto priemonių, kurios atitinka Direktyvoje pateiktą draustinų transporto priemonių apibrėžtį, tačiau kurios negali būti įregistruotos Lietuvoje, draudimo klausimas buvo iškeltas Europos Komisijos organizuotame Direktyvos perkėlimo darbo grupės posėdyje. Komisijos atstovas nurodė, kad transporto priemonių privalomos registracijos kriterijų nustatymas yra valstybių narių kompetencija, tačiau transporto priemonių draudimas ir privaloma registracija nepriklauso vienas nuo kito. Buvo nurodyta, kad motorinės transporto priemonės, atitinkančios Direktyvoje pateiktą draustinų transporto priemonių apibrėžtį, turi būti draudžiamos, nes nukentėjusių trečiųjų asmenų interesų apsauga yra svarbiausia. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija 2022 m. rugpjūčio 8 d. rašte, adresuotame Finansų ministerijai, taip pat nurodė, kad Direktyva nesieja transporto priemonių draudimo su privaloma registracija ir pasiūlė įpareigoti elektrinių paspirtukų ir kitų panašių transporto priemonių, atitinkančių Direktyvoje pateiktą draustinų transporto priemonių apibrėžtį, naudotojus būti apsidraudusiems dalyvaujant viešajame eisme.

Atsižvelgiant į Projekto rengimo metu gautas kompetentingų institucijų nuomones, į Projekto 1 straipsnio 2 dalį buvo įtrauktos nuostatos, susijusios su motorinių transporto priemonių, kurių privaloma registracija pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus nėra numatyta, draudimu. Atitinkamai į Projektą įtrauktos nuostatos, reglamentuojančios situacijas, susijusias su neregistruotinių transporto priemonių draudimu.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas“, „Transporto priemonių draudikų biuras“, „žalioji kortelė“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomi Projekto pagrindimai ir paaiškinimai nereikalingi.